

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra geografie
Studijní program: B1301 Geografie
Studijní obor: Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání
Geografie se zaměřením na vzdělávání(dvouoborové)

SUBJEKTIVNÍ DIMENZE KVALITY ŽIVOTA V LIBERCI

SUBJECTIVE DIMENSION OF THE QUALITY OF LIFE IN LIBEREC

Bakalářská práce: 13–FP–KGE–17

Autor:
Tereza Hotová

Podpis:

Vedoucí práce: RNDr. František Murgaš, Ph.D.

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
57	0	2	19	33	1

V Liberci dne: 24.4.2013

Čestné prohlášení

Název práce: Subjektivní dimenze kvality života v Liberci
Jméno a příjmení autora: Tereza Hotová
Osobní číslo: P09001150

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložila elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedla jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 24.4.2013

Tereza Hotová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat RNDr. Františku Murgašovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a připomínky a pomoc při koncipování této práce.

Anotace

Cílem bakalářské práce je nejprve prozkoumat jednotlivé definice zkoumaného pojmu a jeho ukotvení ve studiu geografie. Těchto cílů bylo dosaženo za pomoci rešerše literatury a internetových zdrojů. Dalším cílem je prozkoumat kvalitu života stálých nebo dočasných obyvatel Liberce, čehož bylo dosaženo pomocí krátkého dotazníku. Úvodní část práce se věnuje posouzení axiologického ukotvení, hierarchickému rozdělení a historickému vývoji. Následuje kapitola o měření kvality života, jež se zabývá návrhy indikátorů nebo množstvím rozličných indikátorů používaných ve světě. Nakonec jsou v práci shrnuty výsledky proběhlého výzkumu na téma kvalita života v Liberci.

Klíčová slova

Kvalita života, indikátor, Liberec, hodnocení kvality života, dimenze, hodnoty, geografie.

Annotation

The aim of bachelor thesis is firstly to explore the various definitions of the terms under examination and its position in the study of geography. These targets were achieved with the help of research literature and the Internet sources. Another goal is to examine the quality of life of permanent or temporary residents of Liberec, which was achieved by using short questionnaire. The introductory part deals with the assessment of axiological access, hierarchical distribution and historical development. The following chapter devotes to measuring of quality of life, which is engaged in the different indicators or number of different indicators used in the world. Finally, in a thesis there are summarized the results of the research of quality of life in Liberec.

Key words

Quality of life, indicator, Liberec, evaluation of quality of life, dimension, values, geography.

Seznam zkratek

- CVVM – Centrum pro výzkum veřejného mínění
- ČR – Česká republika
- GDI – Gender Related Development Index, Genderově vztažený index
- GEM – Gender Empowerment Measure, Míra genderového zrovnoprávnění
- HDP – hrubý domácí produkt
- HDI – Human Development Index, Index lidského rozvoje
- HPI – Human Poverty Index, Index lidské chudoby
- OSN – Organizace spojených národů
- QOL – Quality of Life, Kvalita života
- SLDB – Sčítání lidu, domů a bytů
- UNDP – United Nations Development Programme, Program OSN pro rozvoj
- USA – United States of America
- WHO – World Health Organization, Světová zdravotnická organizace

Obsah

1	Úvod.....	7
1.1	Hypotézy.....	8
2	Koncept kvality života.....	10
2.1	Postmodernistický přístup ke kvalitě života.....	12
2.2	Historie a proměny pojmu kvalita života.....	14
2.3	Axiologické ukotvení kvality života.....	17
2.3.1	Individuální definice kvality života.....	17
2.3.2	Kolektivní definice kvality života.....	20
2.3.3	Hodnoty.....	21
2.4	Kvalita života jako komplex hierarchicky uspořádaných elementů.....	22
2.5	Geografie pojmu kvality života.....	25
3	Měření kvality života.....	27
3.1	Indikátory.....	29
3.2	Návrh indikátorů pro výpočet kvality života.....	30
3.3	Modely kvality života.....	31
3.4	Index lidského rozvoje (HDI) – Human Development Index.....	32
3.5	Příklady dalších používaných indexů.....	34
4	Osobní dimenze kvality života.....	35
5	Prostorová dimenze kvality života.....	36
6	Empirický výzkum kvality života a jeho výsledky.....	37
6.1	Cíle.....	37
6.2	Metodika výzkumu.....	37
6.3	Vybrané výsledky.....	38
6.4	Verifikace popř. falzifikace hypotéz.....	43
6.5	Shrnutí empirické části.....	48
7	Závěr.....	49
8	Použitá literatura.....	51
9	Internetové zdroje.....	53
10	Seznam tabulek.....	54
11	Přílohy.....	55

1 Úvod

Kvalita života je pojem nový a velmi moderní. Dnešní postmoderní společnost Západu dosáhla blahobytu, který vyúsťuje v otázky po kvalitě a ne kvantitě, v otázky na to, kam by se naše společnost měla vyvíjet dále. Badatelé se proto zabývají výzkumy toho, kde se lidé cítí lépe, kde žijí kvalitněji, kde mají nejlepší ekonomickou situaci a jestli jsou výsledky v jakékoli korelaci. Následně tedy dochází k bádání nad tím, co změnit nebo zlepšit, aby byli občané té které země spokojenější a žili kvalitnější život.

Pojem kvality života se ve vědeckých kruzích začíná objevovat přibližně od 20. let 20. století, kdy jeho význam nebyl totožný s tím, jak ho chápeme dnes. Je to velmi složitý koncept, jímž se zabývá velké množství oborů, a proto jeho definice není, a nejspíše ani nikdy nebude, jednotná a všeobecně akceptovaná.

Součástí této bakalářské práce je výzkum týkající se subjektivního vnímání kvality života obyvatel Liberce, který doprovází malý dotazník s dvaadvaceti otázkami. Respondentů, jež byli ochotni se podělit o své názory a prožitky bylo pětatřicet a v praktické části této práci jsou k nalezení jeho výsledky a shrnutí.

Důvodem pro výběr tématu kvality života pro bakalářskou práci byla na jedné straně velká popularita v mnoha odvětvích od masmedií, přes politiku, až po vědeckou úroveň, na druhé straně ale jakási neprobádanost na straně geografie, tedy nedostatečné uchopení pojmu z tohoto hlediska. Další výhodou, z mého pohledu, je potenciálnost dalšího rozpracování na diplomovou práci, eventuální porovnání s budoucím větším výzkumem mezi obyvateli Liberce, případně rozšíření průzkumu na celý kraj, atp...

Hlavním cílem práce je nástin konceptu v podobě definování pojmu kvality života, jeho ukotvení ve studiu geografie, nahlédnutí do problematiky z hlediska vymezení fenoménu vzhledem k příbuzným, a současně se vyskytujícím pojmům, a konečně hierarchické uspořádání konceptu od podrobných po obecné dimenze. Druhým cílem je zjištění subjektivního vnímání kvality života obyvatel města Liberce na základě dotazníkového šetření.

Jednotlivé kapitoly se pokouší o rozpracování pojmu kvality života na takové úrovni, aby bylo vzápětí možné se na toto uchopení odvolat v praktické části. Zpočátku dochází k přístupu k fenoménu jako takovému, tedy k jeho historickému vývoji, pojetí v postmodernistické teorii, jeho postavení na půdě geografie a hlavně axiologickému ukotvení. Další oddíly jsou poté věnovány především problematice měření kvality

života, jejímu hierarchickému rozdělení a v závěru již zmiňovanému praktickému využití informací nabytých z odborné literatury.

1.1 Hypotézy

Před uskutečněním samotného výzkumu bylo stanoveno několik hypotéz, které měly být závěrem potvrzeny nebo vyvráceny.

- První hypotézou bylo, že ženy považují svou kvalitu života za vyšší, protože muži mají všeobecně vyšší očekávání, kterých lze jen obtížněji dosáhnout.
- Další hypotéza se týká věkového rozdělení. Nejspokojenější věková kategorie se nachází mezi dvaceti sedmi a padesáti lety (toto rozdělení je použito v dotazníku a zahrnuje dvě rozmezí). Člověk tohoto věku má, podle mého názoru, srovnaný žebříček hodnot, většinou již absolvoval vybranou školu, našel odpovídající zaměstnání a má nebo očekává potomky. V této epoše již nemá mnoho nesplnitelných očekávání a ví, co sám od sebe může očekávat, zároveň má však ještě dostatečné množství času a sil, aby vychoval své děti a věnoval se koníčkům.
- Následující hypotéza má za to, že celková kvalita života souvisí se vzděláním, a tedy, že čím je vzdělanější jedinec, tím je spokojenější. Naopak, co se týče třetího stupně vysokoškolského vzdělání, spokojenost aritmetickou řadou začne klesat, jelikož tohoto stupně vzdělání lidé dosahují většinou v pokročilejším věku, což koresponduje s předchozí domněnkou. Nejspokojenější lidé se vyskytují mezi vysokoškoláky.
- Pokud se jedinec nachází v jakémkoliv partnerském vztahu je jeho spokojenost se životem vyšší než jednotlivce bez partnera. Člověk má, podle mého názoru, vrozenou potřebu tvořit partnerství v první řadě kvůli plození potomků, dále je také člověk tvorem společenským, jak tvrdil již Aristoteles (Zoon Politikon – člověk společenský) a proto má potřebu k sobě někoho připoutat a nalézat v něm jistotu.
- Na předchozí navazuje hypotéza, že čím je jednotlivcův vztah spokojenější, tím je i subjektivní pocit pohody vyšší, což se zdá být logické.
- Osoba, cítící se plně zdravá (ať už jsou její zdravotní problémy jakkoliv vážné) bude považovat svou kvalitu života za vyšší než člověk s chřipkou, který má sklony k hypochondrii. V tomto průzkumu se tedy jedná o pocity zdraví a ne o fakta.

- Člověk zaměstnaný je šťastnější, než nezaměstnaný. Logicky je předpokládáno, že jednatelce nežijící na sociálních dávkách bude se svým životem vyrovnanější. Pro každého je jistě důležité mít alespoň nějaké finanční prostředky pro vlastní sebeurčení (koníčky).
- Celková životní spokojenost koresponduje s dobrými vztahy s kolegy na pracovišti. Pokud má jedinec nějaké zaměstnání je také významné jak se začlení do pracovního kolektivu.
- Pro jednotlivce je také velmi důležitá existence potomků, tedy následníků rodu. Každý rodič je spokojený alespoň v tom, že jeho rodové jméno nebo jejich odkaz (ať již je jakýkoliv) nevymře. Může mít pocit jakéhosi pokračování části sebe sama a vymizení pocitu konečnosti vlastní duše. Vedle toho má také pocit zabezpečení ve stáří, sobecky můžeme říci, že si vychovává svého opatrovníka a pečovatele, tedy jak řekl jeden z nejznámějších českých filozofů profesor Jan Patočka, z pečovatele se stává opečovávaný a naopak.
- Šťastný život ovlivňuje existence dobrých přátel, kterým se jedinec může svěřit. Jak řekl anglický politik a spisovatel Joseph Addison: „Přátelství znásobuje štěstí a zeslabuje bolest, když se rozdělíme o jedno i druhé.“¹
- Finanční situace ani sociální postavení jedince neovlivňuje nijak zásadně jeho kvalitu života. Z tohoto vychází i Pacionův (2003) paradox blahobytu, který na to samé upozorňuje. V této domněnce je tedy snaha potvrdit nebo vyvrátit představu, že vlastnictví automobilu, domu nebo bytu a každoroční zahraniční dovolená nemá signifikantní vliv na spokojenost se životními podmínkami.
- Jako poslední hypotéza je uvedeno tvrzení, že člověk, jenž se cítí bezpečně je spokojenější s vlastním životem. Zdá se to jako tvrzení logické, jelikož jedinec předpokládající za každým rohem nějaké nebezpečí, ať již v podobě zloděje, násilníka nebo vraha, nemůže žít velmi kvalitní a svobodný život.

---

¹ <http://azcitaty.cz/joseph-addison/9166/>

2 Koncept kvality života

Pojem kvalita života je těžko uchopitelný fenomén (Andráško, 2009), jenž je v dnešní době velmi často diskutovaný. V první řadě se podle Murgaše (2012) jedná o kvalitu života jedince, tedy člověka. Ve sdělovacích prostředcích i ve sféře politických programů a prohlášení jde o velmi populární a hojně omílaný fenomén, který samozřejmě koresponduje s oblíbenými anglickými výrazy jako jsou well-being (osobní blaho), life satisfaction (životní spokojenost), standard of living (životní standard) (Andráško, 2009). Tyto termíny jsou hojně využívány jako synonyma k pojmu kvalita života, aniž by byl jejich význam kdy uspokojivě definován.

Podle Heřmanové (2012b) došlo v posledních letech k výraznému akcentování tohoto pojmu také z důvodu samotné existence postindustriální společnosti². Ta s sebou nese především důraz a velké nároky na duševní práci a tvořivost, navýšení volného času, nárůst tolerance, pluralizace, individualizace, demokratizace a globalizace. Tato societa je z velké části závislá na technických vymoženostech dneška, jimiž jsou například elektřina, mobilní komunikace nebo internetové připojení. V dnešním světě je tedy vším prostoupena ona mobilita, cílem je být vždy a všude dostupný, v relativně krátkém časovém horizontu přítomen ve všech koutech světa. Relativní zkracování vzdáleností mezi lidmi nazývá Giddens časoprostorovou konvergencí. Tato konvergence je zprostředkována skrze *globalizaci*, tedy hlavně díky masové kultuře šířené přes masová media, jimiž jsou televize a internet. Jejich součástí je všudypřítomná reklama, jež všechny přesvědčuje o tom, co by si měli myslet, co obléci a jak se bavit. Globalizace u některých malých kulturních nebo společenských uskupení může zapříčinit změnu nebo úplný zánik. Naopak zase dochází k větší informovanosti, k propagaci alternativních stylů myšlení, náboženství nebo medicínských přístupů a k vyšší dostupnosti vzdělání, tedy i vyšší gramotnosti. Globalizace tedy svět na jedné straně unifikuje na druhé diverzifikuje, jelikož nejde ruku v ruce s politickou integrací ani se stíráním ekonomických rozdílů, vymýcením nakažlivých nemocí nebo vítězstvím nad hladomorem.

Jedná se o pojem interdisciplinární a multidimenzionální (Heřmanová, 2012a). Interdisciplinární je proto, že se jím zabývá mnoho oborů od teologie, přes ekonomii,

---

² Postindustriální společnost následuje po industriální společnosti, rozdíl mezi nimi spočívá v tom, že v industriální společnosti je nejvyšší zaměstnanost soustředěna v sekundárním sektoru (průmysl), kdežto v postindustriální se hromadí hlavně v terciéru a kvartéru (Wikipedia, 2013)

sociologii až po medicínu, kde se nachází velké množství výzkumů na téma kvalita života a zdraví (Heřmanová, 2012b). Mezi vzpomínané disciplíny může být nepochybně zařazena i geografie, jež se zabývá prostorovým rozložením jednotlivých sociokulturních a environmentálních podmínek života. Touto disciplínou se bude tato práce zabývat především.

Výraz multidimenzionalita je vyzdvihnut kvůli množství složek, které kvalita života obsahuje. Pojem „Quality of life“ (dále jen QOL) může být členěn na jeho subjektivní (interní) a objektivní (externí) složku (Andráško, 2008). V tomto ohledu lze hovořit o dosti vzácné shodě mezi většinou badatelů (Andráško in Heřmanová, 2012b). Obsahů však zahrnuje kvalita života mnoho, což je možné interpretovat při rozčlenění na disciplíny. Například v psychologii se zkoumají a hodnotí především subjektivní pocity radosti, úspěchu a moci, v kulturní antropologii zase různá pochopení kvality života a v neposlední řadě medicína, u níž se vyskytuje oblíbená dimenze pravděpodobné délky života (Heřmanová, 2012a).

Podle Křivohlavého (2004) je kvalita života zkoumatelná ze dvou hledisek. Prvním je dynamické, které sleduje kvalitu života vzhledem k jejím změnám v čase. Naopak statické se zabývá její podobou v určitém čase. Tuto představu potvrzuje i Bacsó (2006), jenž jako hlavní vlastnost studovaného fenoménu uvádí dualitu. Ta se zjevuje především v jeho dvojdimenzionalitě.

Shodu mezi výzkumníky je možno tedy nalézt v rozdělení kvality života na subjektivní a objektivní dimenzi, kde tu subjektivní zkoumá medicína, psychologie, teologie a sociologie, kdežto tu objektivní se zabývá geografie, ekonomie, environmentalistika a další (Murgaš, 2012). Myšlenka, že bohatství samo o sobě spokojenost nepřináší, je také velkou většinou přijímaná. Murgaš (2007) dodává, že subjektivní dimenzi lze chápat jako psychologickou dimenzi a objektivní jako prostorovou dimenzi, jež je předmětem studia geografie a prostorové sociologie.

Murgaš (2012) doplňuje další všeobecně akceptovanou skutečnost QOL, tedy její souhrnný charakter. Poukazuje na nepřesnost, které se dopouští spousta reklamních spotů, jenž nám zaručí zvýšení kvality života (například zlepšení kvality sexuálního života). Nekorektnost spočívá v tom, že nám jedna tableta nezlepší kvalitu celého života i s jeho mnoha dimenzemi, ale pouze jednu část (a to ještě také není jisté). Není tedy možné vyloučit z fenoménu jednu nebo druhou dimenzi, jelikož tehdy by se již nejednalo o kvalitu života. Dále Murgaš (2012) poukazuje na druhé pochybení, jež se týká užívání pojmu kvalita života, kterým je chybné spojení *zvyšování kvality života*.

Upozorňuje na to, že kvalita života se nedá zvýšit, pouze zlepšit a to jen prostřednictvím jejích indikátorů, které se pokusím pozitivně ovlivňovat. Samozřejmě může dojít také ke zhoršení následkem negativního působení na jednotlivé dimenze. Kvalita života je tedy jakási výslednice všech sil působících na člověka, přičemž každá síla (tedy dimenze nebo složka) je jinak velká a hodnotná.

Andráško (2005) se ve své práci věnuje jiným dvěma dimenzím, jimiž se dá pohlížet na kvalitu života. Jde o osobní a komunitní dimenzi. Uvádí, že bychom tato dvě hlediska měli vzít na vědomí hlavně při stanovování cílů dotazníkového šetření. Výsledky totiž mohou být odlišné a nemusí vypovídat o aktuální situaci ve studovaném území. Osobní kvalita života je totiž velmi subjektivní, proto nám neřekne mnoho o kvalitě života v oblasti, ale spíše o rozpoložení jedince.

Při zkoumání sídelní kvality života je pravděpodobné, že se dostaneme k informacím o situaci a problémech, jež se týkají celé oblasti. Podle Andráška (2005) bychom proto měli v dotaznících zohlednit stejnou část objektivních jako subjektivních otázek. Také bychom měli do dotazníků přidat, zda se otázka zabývá sídelní nebo osobní kvalitou života.

2.1 Postmodernistický přístup ke kvalitě života

Postmodernismus, někdy také postmoderna, je obdobím konce univerzálního pohledu na svět a konce moderní vědy (Grenz in Murgaš, 2002). Zatímco vznik moderny (resp. Modernity) je, podle Murgaše (2012), spojován s průmyslovou revolucí a vznikem „industriální společnosti“, postmoderna má spíše podobu paradigmatické změny, jíž umožnil nástup informační společnosti. Filozofické základy modernity nalezneme u francouzského filozofa René Descarta, jenž vyzdvihuje do popředí člověka a lidskou mysl. Jeho nejznámějším výrokem je „Cogito, ergo sum.“ („Myslím, tedy jsem.“), což podle něj vyjadřuje jedinou jistotu, kterou na světě máme. Vědecké kořeny modernity zase spočívají v objevech Isaaca Newtona v mechanice (Grenz in Murgaš, 2012). Modernita se tedy zakládá hlavně na rozumové složce poznání, naopak postmoderna se vůči ní snaží vymezit. Pravda a poznání jsou zde subjektivní a relativní, na což navazuje i relativita lidských hodnot (Gálik in Murgaš, 2012). Podle filozofa Rortyho bychom zase měli přestat hledat pravdu a spokojit se jen s výkladem (Grenz in Murgaš, 2012). Michel Foucault nás nabádá k nedůvěře vůči vědám obecně, když tvrdí, že vědecké poznání je prospěšné jen určité skupině lidí, že vlastně žádné takové objektivní poznání na nás nikde nečeká a možná ani neexistuje. Postmodernismus se

tedy, podle Murgaše (2012), orientuje hlavně na řešení praktických otázek (orientace na ekologii a globální krizi lidství). Toto vše, podle Heřmanové (2012b) zpětně souvisí s měřením objektivní QOL i jeho subjektivní percepcí.

Postmodernismus má k jevu kvality života svůj vlastní přístup. Podle Murgaše (2009) je doprovázen typickými fenomény dneška, jimiž jsou kult těla a mladosti. Uvádí, že tímto se zastánci teorie přiklánějí k názoru, že neexistuje objektivní pravda, tedy ani objektivní morální dobro. Podle tohoto názoru tedy nemůžeme nikomu radit, jak dobře, či kvalitně žít, jelikož každý má své individuální dobro (Bačová in Murgaš, 2012). Buchanan (in Murgaš, 2012, s. 18) k tomu dodává: „lidé věří jen v tento život, ne v ten budoucí, v kvalitu života, ne v jeho posvátnost, nikdo nechce poslouchat, jak by svůj život měl žít“. Lidské životy se podle Baumanna (2010, s. 19) redukovali na práci a nakupování, přičemž během nakupování nejde o samotné hadříky, ale o ten proces nakupování, který jim přináší radost. Ratzinger (in Murgaš, 2012, s. 4) podotýká: „Nedokonalé exempláře lidí se skartují, aby vznikl dokonalý člověk. Musíme odstranit utrpení, život má být pouze příjemný. Podle těchto zásad je lidem dovoleno dělat vše, co dokáží.“ Na konci této úvahy Ratzinger (in Murgaš, 2012, s. 4) pokládá otázku k zamyšlení; „Nestane se tedy světový pořádek s těmito základy ve skutečnosti utopií hrůzy?“. Buchanan (in Murgaš, 2012, s. 18) označuje některé problémy Západu³ jako „vymírání obyvatel z důvodu nízkého přirozeného přírůstku, extrémní migrace hlavně z muslimských zemí, jenž podle něj změní tvář a hodnoty naší společnosti“. Vaňurová a Mühlpachr (2005) dodávají, že současné potřeby postmoderní společnosti se odcizují od základních biologických potřeb a přednost dostávají nové potřeby, jako řízení a rozhodování a naopak potřeba zpětné integrace. Účinek financí je potom nejvíce uplatňován při dosahování potřeb fyziologických a zajištění bezpečí. Podle zmíněných autorů tedy platí, že pokud jsou lidé v psychické a fyzické pohodě uplatňují potřebu seberealizace a úcty, naopak při pocitu ohrožení nebo hladu dochází k upřednostnění potřeb dosažitelných penězi.

Pacione (2003) k tomu definuje tzv. *paradox blahobytu*, který uvádí, že se vzrůstem bohatství nedochází přímo úměrně k nárůstu životní spokojenosti.

Každý autor se s tématem postmodernismu vypořádává po svém. Někteří tvůrci ho považují za pouhé završení modernity, podle Touška a kol. (2008) jsou jimi Harvey a Bauman. Jiní postmodernu, podle Ivaničky (2006), považují za přechodné období mezi

---

³ Západem je zde míněna euro-americká civilizace.

modernou a jakýmsi budoucím systémem. Další autoři tento směr, podle Murgaše (2012), neuznávají vůbec. Jedná se hlavně o německého sociologa Ulricha Becka, jenž uvádí nový název, tedy druhá moderna. Ve své knize (Beck, 2011) uvádí tři hlavní procesy, které v tomto období probíhají: (a) individualizace, (b) kosmopolitizace a (c) vzrůst nepředvídatelných rizik. Podle Murgaše (2012) dochází v současné době k zostření pochopení kvality života a také k utvrzení, že jediná shoda panuje v tom, čím kvalita života není, tedy prosperitou.

2.2 Historie a proměny pojmu kvalita života

Názory na období počátků výzkumu se různí. Všeobecně se ale dají rozdělit do několika skupin podle období, do kterého se řadí první výzkum.

Jedni autoři tvrdí, že fenomén kvality života je starý jako lidstvo samo (Schuessler a Fisher 1985, p. 130). Tito se podle mého názoru snaží zdůraznit široký rozsah pojmu. Při dalším zkoumání definicí se objeví dimenze subjektivní, jež může být vyjadřována každým jedincem jinak. Je tedy možné, že se životní spokojenosti nevěnujeme jen my, tedy postindustriální společnost, ale i mnohé civilizace před námi. Odlišný potom v mnoha ohledech bude samozřejmě žebříček hodnot, který QOL podmiňuje. Podle Vaďurové a Mühlpachra (2005) se pojem vyskytoval již v římské mytologii a je spojován se jménem Asclepia.

Jiní badatelé se přiklánějí ke stanovení počátku zkoumání do konkrétního období, tito do období antiky. Podle Murgaše (2007) se fenomén v tomto období štěpí do dvou směrů. Prvním byl duchovní, v němž se badatelé zabývali dobrým, rozumným životem naproti tomu druhý směr filozofický, se pokouší stanovit rozdíl mezi dobrým a špatným životem. Eudaimonia⁴ je proto podle Aristotela nejvyšší touhou člověka a zároveň nejvyšším dobrem (Křivohlavý in Murgaš, 2012). První dílo, jež tedy odstartovalo zájem a bádání na poli kvality života je podle těchto výzkumníků Etika Nikomachova od Aristotela (Křivohlavý, 2001).

Výzkumníci, jež řadí počátky zkoumání kvality života do minulého století, jsou také nejednotní. V souvislosti se sociální podporou se kvalitou života zabýval už v roce 1920 ekonom Pigou (Hrachovinová a Kebza in Murgaš, 2012), jeho výzkum se však nesetkal se zájmem, a proto byl pojem znovu objeven až po druhé světové válce (Vaďurová, Mühlpacher, 2005). Ve 30. letech 20. století vychází zpráva *Recent social trends in the United states* určená pro kancelář prezidenta Hoovera (Ira, Andráško, 2007), jež se

---

⁴Řecké slovo: Eu - dobrý, dobro; Daimonion - duch, duše

věnuje vlivu státu, přesněji státních dotací na kvalitu života nižších sociálních vrstev. Galbraith a Riesman zavádí pojem kvalita života do společenských věd v 50. let 20. století (Maříková et al., 1996). Dragomirecká a Škoda (1997) k tomuto dodávají, že se v 50. letech stala kvalita života v USA nejdříve politickým cílem a až teprve později pronikla do medicíny. V 70. letech se objevuje Bauerova kniha o sociálních indikátorech, jež se věnuje otázce, jak ovlivnil výzkum vesmíru kvalitu života Američanů (Murgaš, 2012).

Jiná skupina vědců, tvrdí, že se ve výše zmíněném období ještě nejedná o soudobý význam diskutované idey. Ukazují, že se jedná pouze o množství materiálních hodnot, nikoli o spojení subjektivní a objektivní představy, jež je mnohem obsáhlejší, než výše příjmů nebo HDP⁵ (Heřmanová, 2012a). Proto navrhuje jiný počátek, který počítají do 60. let téhož století. V této době se vzpomínaná myšlenka věnuje hlavně nemateriálním hodnotám a v mnohém se podobá dnešní představě. Toto téma se také poprvé objevuje v programovém prohlášení Římského klubu, kde se jeho stoupenci přičiňovali za humanizaci a odzbrojení světa. (Heřmanová, 2012a). V tomto časovém úseku se objevuje také prostoupení pojmu americkou politikou, kam ho zavedl především prezident J.F. Kennedy (Heřmanová, 2012b). Snažil se tím tehdy vylepšit obraz USA o jeho způsobu života, který navenek působil jako nelítostný boj o život a nespoutaná konzumace. Vyzdvihoval tenkrát schopnosti kooperace, toleranci vůči menšinám a pomoc zemím třetího světa (Maříková a kol., 1996).

Vaňurová a Mühlbacher (2005, s. 81) řadí první průzkum životní spokojenosti do USA roku 1957, ve kterém se Gurinem et al. dotazuje na prostou otázku: „Pokud vezmete v potaz všechny aspekty vašeho života, jak byste ohodnotili svou aktuální situaci – řekli byste, že jste šťastní, docela šťastní nebo nepříliš šťastní?“. Výzkum kvality života brzy poté následoval.

Podle Murgaše (2012) se v 70. letech v USA objevuje první výzkum kvality života, jehož se zúčastnilo 2 160 dotazovaných. Respondenti měli za úkol popsat svůj život pomocí subjektivních indikátorů, jež jsou navázány na ty objektivní jako jsou kriminalita nebo ovzduší. Tento výzkum je podle Heřmanové (2012b) inspirován vzrůstajícím bohatstvím hlavně v USA a zvyšující se výskyt konzumního způsobu života - konzumerismu⁶. Zmíněným průzkumem se zabývá i Hnilicová (In Heřmanová,

---

⁵ Hrubý domácí produkt

⁶ „Tendence ke konzumnímu způsobu života spojená s přeceňováním významu spotřeby hmotných statků, až spotřebu pro spotřebu“ (Maříková a kol., 1996, s. 532)

2012b), jež vyzdvihuje skutečnosti, že zlepšení ekonomických a sociálních podmínek nutně neznamená zlepšení QOL, tedy že nejsou téměř v žádné korelaci, musí však být splněna jedna podmínka a tou je život nad hranicí chudoby.

Murgaš (2009) ještě zmiňuje německého politika W. Brandta, jenž přináší pojem kvality života v 70. letech do Evropy. Tento představitel sociálnědemokratické strany zařadil zlepšování kvality života do vlastního stranického programu.

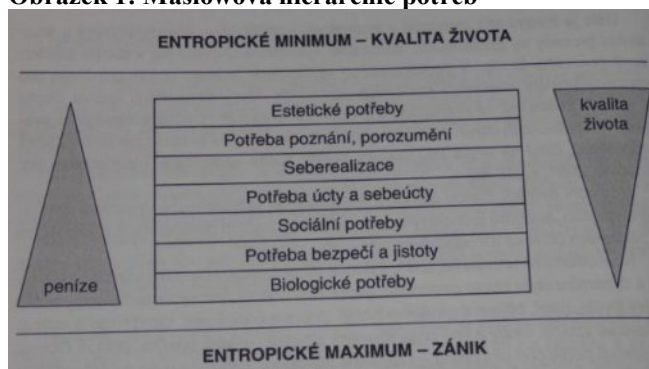
Galloway (2006) zdůrazňuje důležitost vzniku vědeckých časopisů *Social Indicators Research* a *The Journal of Happiness studies* v průběhu 70. let pro rozvoj průzkumu kvality života.

Proč tedy někteří badatelé odmítají HDP jako ukazatel kvality života? Z jakého důvodu se jim zdá přinejmenším problematický? Neumayer (In Potůček, 2002) uvádí k tomuto čtyři důvody. Prvním je, že HDP nebere v úvahu hodnotu práce v domácnosti. Dále podle něj ignoruje efekt distribuce bohatství a příjmu na kvalitu života jednotlivců. Také se nevěnuje poklesu blahobytu v důsledku ničení životního prostředí. A konečně jsou klamně připisovány výdaje na obranu do nárůstu blahobytu.

V posledních letech, podle Hnilicové (2005) zakouší kvalita života obrovský rozkvět. Můžeme se jen domnívat, co je toho příčinou. Je pravděpodobné, že se jedná o postup v Maslowově hierarchii potřeb (Maslow in Heřmanová, 2012b). Jeho teorie spočívá ve stupňovitém uspořádání potřeb každého jedince, jež jsou seřazeny podle jejich existenční akutnosti do jakési pyramidy (viz obrázek 1). Tyto potřeby jsou následující; *fyziologické potřeby* (představovány základními potřebami, které má člověk společné se všemi živočichy, jako potřeba jídla, pití a spánku), *potřeba bezpečí*, *sociální potřeby*, *potřeba úcty a sebeúcty*, *potřeba seberealizace*. Podle Maslowa se uplatňuje zásada, že výše postavené potřeby jsou jedincem vnímány až při naplnění těch nižších. Co se týče té nejvyšší potřeby, doplňuje, že nemusí nikdy dojít k jejímu naplnění a přesto člověk může žít plnohodnotný život. V tomto případě je pro člověka naplňující samotné usilování o něco, sledování svých cílů a snaha o něco.

Obrázek 1: Maslowova hierarchie potřeb

Zdroj: Frk (In Vaďurová, Mühlbacher, 2005)

Podle Heřmanové (2012b, s. 17) dochází v současnosti k velkému množství subjektivních průzkumů, které se zabývají pocitem štěstí a životní spokojenosti. Tyto zkoumají tři hlavní oblasti, jimiž jsou „celková spokojenost se životem, spokojenost v určitých oblastech života (práce, partnerství, ...) a nejvýznamnější faktory ovlivňující subjektivní pocit kvalitního života“. Zároveň ale vyzdvihuje práci Murgaše (2012) a jiných, jenž se stále věnují kvalitní analýze objektivní kvality života nejčastěji srovnáním QOL v jednotlivých městech, krajích nebo státech.

2.3 Axiologické ukotvení kvality života

Podle Vaďurové a Mühlbachera (2005) existuje šestero možností, jak definovat pojem kvality života: (1) pomocí jiného pojmu (QOL vnímána např. jako spokojenost/nespokojenost se životem), (2) jako vztah mezi jeho charakteristikami (například jako vztah mezi naplněnými a nenaplněnými potřebami), (3) pomocí orientace na příznačný rys, (4) jako výčet, (5) jako měřitelné veličiny (například tím, co je objektivně měřitelné v psychologii) nebo (6) skrze zdůraznění určité oblasti.

2.3.1 Individuální definice kvality života

Při definici kvality života se vynořuje otázka, jak žít lépe (Ira a Andráško, 2007). Lidé si pokládají otázky, co znamená žít dobře nebo špatně (Murgaš, 2009). Šolcová a Kebza (2004:21) překládají pojem well-being jako osobní pohodu a dávají ho do rovnosti s fenoménem kvality života. Uvádějí, že osobní pohoda znamená „hodnocení kvality života jako celku“. Tímto dávají najevo, že koncept kvality života nezahrnuje jen psychickou pohodu, ale také somatickou a sociální. Massam (in Murgaš, 2012) zase uvádí, že je důležité zohlednit při zkoumání kvality života dvě dimenze:

psychologickou a prostorovou. Dissart a Deller dále konstatují, že jsou podstatné nejen vnější faktory jedincova života, ale i jeho vnitřní prožívání této skutečnosti.

Podle Dufkové (In Heřmanová, 2012b) je možno oddělit tři typy pojetí kvality života, jimiž jsou (1) makrostrukturální, (2) mezostrukturální a (3) mikrostrukturální koncepci. (1) Je nejméně přesné, jelikož definuje QOL jako jeden z rysů společenského pokroku, na druhou stranu má ale vysoké postavení z hlediska mezinárodních komparací. (2) Je jako porovnání k předchozímu méně generalizovaný, pokouší se tedy o zachycení kvality života v menších sociálních celcích. Konečně (3) pracuje hlavně se subjektivní dimenzí a operuje s výrazy jako spokojenost a štěstí.

O jednu dekádu později vznikl Velký sociologický slovník, kde jeho tvůrci poskytují další pojetí (Maříková a kol., 1996, s. 557). Jedná se podle nich o „málo propracovaný pojem sociologické, futurologické a sociálně reformátorské provenience“. Označuje podle nich „kvalitativní parametry lidského života. Kvalita života představuje něco, co překračuje materiální potřeby, které je možné uspokojit prostřednictvím zboží, a vztahuje se spíše k duchovním hodnotám.“ Podle nich je možné pojem nalézt ve čtyřech možných významech. (1) Odborný význam pracující s *kvalitativními stránkami QOL*, zároveň ale upozorňují, že dosud neexistuje konsenzus konkrétního vymezení kvality života. (2) Tento význam byl již zmíněn výše, jedná se tedy o využití jako *programové politické heslo*. Další (3) smysl je *sociální hnutí*, jež se uskutečňuje uvnitř větších hnutí s jiným cílem (např.: ekologická hnutí). Poslední (4) obsah, se kterým se většina lidí denně setkává, je *reklamní slogan*.

Podle Sandøea (1999) vyvolalo filozofické pojetí kvality života tři stanoviska, jak k ní přistupovat. Prvním je perfekcionismus. Podle toho se kvalita života zaměřuje na využití předpokladů lidí ke kreativitě a přátelství. Druhým přístupem je teorie preferencí. Ta se zaměřuje na uspokojení tužeb, jež kvalitu života zlepšují. Třetím a posledním stanoviskem, jak uvádí Sandøe (1999), je hedonismus (hedoné je slovo řeckého původu s významem rozkoš, slast). Vysvětluje to tedy jako užívání si radosti a snahu o minimalizaci bolesti. Rapley (In Murgaš, 2012) zase rozděluje dva odlišné vzory chápání kvality života. Jedním je Skandinávský model, který vyzdvihuje materiální zdroje a objektivní dimenzi, druhým potom nazývá Americký, jenž je jejím opakem, tedy předpokládá vývoj kvality života na základě spíše nemateriálních hodnot a zdůrazňuje subjektivní sféru.

Při různých charakteristikách fenoménu kvality života, je největším problémem naprostá nejednotnost všech badatelů. V různých publikacích se můžeme dokonce

dočíst, že vrcholem hledání definice kvality života pravděpodobně bude uvědomění si, že definice není až tak důležitá.

Podle mého názoru má každý jedinec jakousi představu o tom, co kvalita života znamená, ale pokud je mým záměrem psát na toto téma práci, je důležité definovat, co podle mě daný pojem znamená. Níže jsou uvedeny některé definice, jež mohou nynější imaginaci dotvořit. V současnosti je dle Mareše (2006) problém s vágností některých badatelů, jenž předpokládají všeobecnou znalost pojmu kvalita života a neuvědomují si zmatenost čtenáře, jež mu tím způsobují. Na to upozorňuje také Galloway (in Heřmanová, 2012), který se pokusil o průzkum vědecké literatury věnující se zkoumání pojmu kvality života vyšlé v letech 1995 až 2005. Shrnuje, že mnohé z objevených definic jsou ovlivněny cíli průzkumu, tedy nejsou dostatečně objektivní, v jiných publikacích se pro změnu nevyskytuje definice žádná a v nejhorším případě se autor záměrně definici vyhýbá a věnuje se jen určitým typům měření.

Heřmanová (2012b) zkoumá jednotlivé definice u několika autorů a organizací (Felce, Shalock, WHO, Hagery et. al., Cummins) a shledává, že „za nejzákladnější oblasti kvality života jsou považovány zdraví, materiální a emocionální pohoda a sociální vztahy“ (Heřmanová, 2012b, s. 41).

Nejvíce mě zaujala dichotomie pojmů „well-being“ a „ill-being“, kterou zformuloval Pacione (2003). Představuje zde úhel pohledu, jenž definuje, co všechno lze do vymezení pojmu kvalita života zahrnout. Tvrdí, že „*Spokojenost se životem všeobecně je váženým součtem spokojeností (satisfactions) s různými oblastmi a aspekty života, a že naopak tyto oblasti spokojenosti jsou vyvažovány součtem specifických strastí a deprivací.*“ (Pacione, 2003) Dále zmiňuje výše popsanou Maslowovu hierarchii potřeb. O ni se opírá i Murgaš (2007), a navíc rozšiřuje škálu prosperita – deprivace o hodnotu humánního kapitálu. Humánním kapitálem rozumí soubor lidského⁷, sociálního⁸ a kulturního⁹ kapitálu; jehož nositelem je každý člověk.

Podle Murgaše (2012) je obsahem významu kvality života *fenomén dobrého života*, jehož parametry poskytuje morální psychologie nebo etika. Csikszentmihalyi (in

---

⁷ Gajdoš (in Murgaš, 2012, s. 40) definuje lidský kapitál jako, „lidi, jejich sociálně-demografické charakteristiky a kvality, vzdělání, zručnosti a tvořivost jako zdroj jejich produktivních schopností, kvalifikovanost.

⁸ Fukuyama (in Murgaš, 2007, s. 41) si představuje sociální kapitál jako „soubor neformálních hodnot společných pro členy nějaké skupiny, umožňující vzájemnou spolupráci“.

⁹ Kulturním kapitálem jsou „duchovní hodnoty, normy životního stylu a chování se i hmotné kultury, ke kterým se občané hlásí a praktikují je ve svém každodenním životě“ (Gajdoš in Murgaš, 2012, s. 41).

Murgaš, 2012) definuje zlatý standard¹⁰ kvality života skrze eudaimonii. Ten se skládá z fundamentálních lidských tužeb, jež jsou všem lidem v historii společné, tedy: touha prožít dlouhý život s velkou rodinou; být vzdělaný; touha po smysluplném a sebe naplňujícím zaměstnání; mít dobré jméno (být považovaný známými a přáteli za dobrého člověka). U žádného autora se však nevyskytuje jako indikátor bohatství, potom tedy podle Csikszentmihalyi (in Murgaš, 2012) prosperita není kvalitou života a nijak s ní nesouvisí.

Ve velkém slovníku humánní geografie se pod heslem Quality of Life nachází jiná definice pojmu: *„Koncept kvality života je propojen se sociální pohodou (well-being), jež je založena na tvrzení, že lidské podmínky by měly být hodnoceny na širší škále ukazatelů, než jen na příjmech. Lidé mohou být spokojenější a žít pohodlnější životy s vyššími příjmy, ale to neznamená, že se cítí šťastnější.“* (Gregory, 2009, s. 606)

2.3.2 Kolektivní definice kvality života

Stejně jako existují definice vyřčené jednotlivci, jsou i kolektivní vymezené většinou nějakými nadstátními organizacemi. Jelikož jsou tyto společnosti velké a většinou nadnárodní, lze od nich očekávat vyšší míru akceptovatelnosti mezi badateli.

Jednou z nejpůvodnějších kolektivních definic kvality života, jež vznikla v roce 1948 pro potřeby WHO¹¹, je definice zdraví: Je to „nejen absence nemoci, ale i kompletní stav tělesné, duševní a sociální pohody“ (Heřmanová, 2012b, s. 32). Podle autorky je její předností, že zdůrazňuje nejen fyzický rozměr zdraví ale také ten subjektivní, naopak jako handicap shledává její velkou relativitu. Při interpretaci pak může dojít k chybnému vysvětlení. Pokud je totiž člověk sice nemocen, ale se svou chorobou je vnitřně vyrovnaný a je finančně zabezpečen, podle této definice je zdravý. A naopak člověk zdravý, ale se sklony k hypochondrii je považován z tohoto hlediska za nemocného (Heřmanová, 2012b). Podle Světové zdravotnické organizace je tedy důležité bio (somaticko) – psycho – sociální (environmentální) vymezení člověka (Murgaš, 2012), což ještě doplňuje Kováč (in Murgaš, 2012) o bytí kulturně-spirituální. Tuto charakteristiku doplnila OSN¹² v roce 1961, kdy schválila a vydala jakési „podmínky života“: „stav ochrany zdraví, životní prostředky, vzdělání, pracovní podmínky, stav zaměstnanosti, uspokojování potřeb a zásoby, doprava a komunikace,

---

¹⁰ Zlatý standard je termín z ekonomie, kde standardním měřítkem měny je zlato. V současnosti se už tato záruka nepoužívá, což podle některých ekonomů způsobuje nestabilitu měn. (Wikipedia, 2001-2013)

¹¹ Světová zdravotnická organizace

¹² Organizace spojených národů

byty a jejich výstavba, odpočinek a zábava, oblékání, sociální jistoty, osobní svobody“ (Vaďurová, Mühlbacher, 2005, s. 8). Nejkratší ale stále dosti výstižnou definici poskytuje Evropská komise, a totiž že „*kvalita života je souborem nehmotných aspektů života, tedy zdraví, společenské vztahy, kvalita životního prostředí, podmínky života a osobní blahobyt*“ (Rifkin, 2005, s. 95). V neposlední řadě existuje definice vyřčená odborníky z Centra pro podporu zdraví University Toronto, pro něž je kvalita života „stupeň v němž daná osoba využívá významné příležitosti ve svém životě“ (internetový zdroj1).

2.3.3 Hodnoty

Při práci s termínem kvalita života je nevyhnutelné setkání s pojmem hodnota, jelikož spolu velmi úzce souvisí. Tyto dva pojmy mají společný hlavně problém nejednotnosti vědců, kteří se neshodnou na definici jednoho ani druhého (Prudký a kol. in Murgaš, 2012). Hodnoty jsou, podle Murgaše (2012), dvojího typu, tedy individuální a sociální (sdílené). Přičemž ty individuální se získávají v průběhu socializace dítěte (Murgaš, 2011), kdežto sdílené se mění jen postupně. Podle Jesenského (In Vaďurová, Mühlbacher, 2005, s. 33) „za hodnotu považujeme každý jev, který má pro jednání a existenci člověka zásadní význam“.

Popielski nazývá hodnotou to, co „člověka přitahuje, obohacuje, usměrňuje, co vytváří jeho osobu ve všech dimenzích a projevech“ (Klčovanská In Murgaš, 2007). Vávra (2007) zase tvrdí, že „hodnoty se nedají nijak jednoznačně uchopit, vždy se totiž musíme spoléhat na naše omezené poznání“. Z jeho bádání dále vyplývá, že existuje na třicet různých definic tohoto pojmu, přičemž bychom se s tím podle něj měli spíše smířit než se snažit o sjednocení. Dále tedy hodnoty definuje jako „přesvědčení o žádoucích cílech v životě, jejichž funkce je významná jak z hlediska jednotlivce, tak i společnosti“. Heřmanová (2012b) jeho teorii uzavírá přesvědčením, že z měřítka společnosti se jedná o jednu z elementárních složek kultury. Podle Jesenského (In Vaďurová, Mühlbacher, 2005) existují dva základní typy hodnot; *modus mít*, kde je charakteristická touha vlastnit (proto negarantuje kvalitní život, ale jen existenci) a *modus být*, jehož rysy jsou především touha po poznání a solidarita.

Huba (In Potůček, 2002) zmiňuje, že se hodnoty mění v určitých časových úsecích, nejčastěji v dekádech. Nastupující globalizace ale od roku 1989 způsobila naprostý hodnotový chaos. Podle Pullmanna, Kompiša a Bochníčkové (2007) a Heřmanové (2012b) je problém kvality života problémem hodnot. Heřmanová také poukazuje na

kulturní a hodnotový relativismus, jenž je dilem především kulturních vědců, souvisící s odlišným vnímáním a prožíváním objektivně stejných životní situací, ať již jsou pozitivní nebo negativní (Heřmanová, 2012b).

Hodnotový chaos, který zmiňuje Huba (In Potůček, 2002), lze zaměnit za orientaci na *bezhodnotovost* (Ingelhart in Potůček, 2002). Podle Murgaše (2007) ale *bezhodnotovost* není trvalý stav a existuje pouze dualita pozitivních a negativních kvalit. Fukuyama (In Murgaš, 2007) zase rozumí společnosti jako sociálnímu kapitálu, který spojuje sdílené hodnoty a normy, ne souboru jednotlivců, jenž ve jménu svobody všechny pravidla a zvyklosti zahodí.

Z hlediska změny hodnotové orientace Heřmanová (2012b) zmiňuje teorie R. F. Ingelharta a Geerta Hofstedeho. Ingelhart definuje teorii *tiché revoluce*, která představuje postupnou, graduální, pomalou ale konečnou a nezměnitelnou proměnu hodnotové orientace občanů rozvinutých zemí světa směrem k postmoderním hodnotám. Tuto teorii považuje za univerzalistickou, jelikož je podle něj možné předpokládat, že jakmile společnost dosáhne určitého stupně společenského vývoje, bude se dále rozvíjet naprosto totožně neohledně na její náboženství, jazyk i lokalizaci. Hofstede je naopak přesvědčen, že veškeré lidské myšlení a vnímání je podmíněno kulturou, ve které jedinec vyrůstá. Tento holandský vědec je velmi známý také svými výzkumy, pro jejichž potřeby definoval unikátní indexy (index maskulinity, index individualismu, ...), které jsou podle něj založeny na diferencii mezi jednotlivými kulturami.

2.4 Kvalita života jako komplex hierarchicky uspořádaných elementů

Murgaš (2012) upozorňuje na to, že kvalita života je jen jakási myšlenková představa, neexistuje tedy v reálném životě, abychom ji mohli změřit nebo zvážit. To, co skutečné je, jsou ony indikátory, pomocí nichž je celková kvalita života určována. Autor dále tvrdí, že kvalita života je komplex vzájemně se podmiňujících předpokladů a elementů, jež můžeme hierarchicky seřadit sestupně do dimenzí, domén a indikátorů, kde indikátor je stupněm nejnižším a tedy nejpodrobnějším. Zde se ale setkáváme s terminologickým zmatkem, který způsobuje množství názvů označujících například jednu a tu samou dimenzi. Podle společného konsenzu tedy kvalitu života rozdělujeme do dvou dimenzí a je nutné zavést jejich obecně přijímané názvy. Té první se ujmají Šolcová a Kebza (2005), kteří navrhnou nazvat duchovní, psychologickou, nebo

teologickou dimenzi prostě jako osobní kvalitu života, druhá by potom měla být prostorová (u jiných autorů je nazývána jako kvalita života místa, environmentální kvalita života, kvalita prostředí, ...).

U těchto dvou dimenzí je zdůrazňována potřeba jejich propojení, ať už je nazveme jakkoliv. Protože, jak už bylo zmíněno výše, kvalita života je komplexem všech svých částí. Různí autoři se potom odlišují v tom, která dimenze je podle jejich názoru důležitější a určující pro život jedince (Murgaš, 2012). Rapley (In Murgaš, 2012) a mnozí další výzkumníci upřednostňují důležitost subjektivní (osobní) dimenze. V publikaci Allisona et al. (In Murgaš, 2012) nalézáme však názor jiných, že zmíněné dvě dimenze jsou na sobě naprosto nezávislé.

Odchytkou od všeobecné shody tvoří Balcar (in Murgaš, 2012), jenž neuznává dvě dimenze, ale tři: (1) tělesnou, (2) duševní a (3) duchovní, tedy (1) fyzická zdatnost, (2) citová pohoda a (3) smysl života. Podle mého názoru toto rozdělení částečně vychází z antických ctností.

Na hierarchicky nižším stupni se nachází doména, což je Irou a Šušskou (2006) doporučený název pro komponenty, složky a agregáty indikátorů. Domén je několik a různí autoři zmiňují jejich různý počet i druh. Podle Murgaše (2012) je v dnešní době větší důraz na jednotlivé komponenty než na kvalitu života jako celek. Autor od autora se množství i význam domén liší, pro příklad uvedu van Kampa a kol. (2003), jež, podle mého názoru, nejlépe problematiku domén vystihli. Vymezují jedenáct domén : personální charakteristika, zdraví, ekonomické aspekty, dostupnost veřejných služeb, zastavěná území, přírodní zdroje, přírodní prostředí, společenství, kultura, bezpečnost, životní styl a u každé příklady jednotlivých indikátorů, pro představu personální charakteristiku vyjadřuje věk a vybavenost domácností, kulturu zase umění a soukromí. Co se týče zdraví, Heřmanová (2012b) ho považuje za důležitou součást kvalitního života, avšak jeho vnímání je velmi důrazně ovlivněno subjektivním pocitem. V přístupu Mitchella i WHO naopak chybí ekonomická doména (van Kamp a kol., 2003). V Torontu v programu Healthy City byla kvalita života hodnocena v indikátorech spadajících do těchto domén: ekonomika, životní prostředí, zdraví, doprava, bezpečnost (Massam in Murgaš, 2012). V této bakalářské práci jsou vytyčeny domény zdraví, ekonomické aspekty, společenství a bezpečnost, jimiž se bude zabývat její praktická část.

Indikátory kvality života, jež si autor určuje, se odvozují hlavně od cílů, které jsou stanoveny při tvorbě studie (Cicerchia in Ira, Andráško, 2007). Pro správné určení

ukazatelů Andráško (2005) vytyčuje čtyři výchozí body, podle nichž je nezbytné pokračovat. Jsou jimi (1) Určení ukazatelů kvality života na bázi výzkumníkových požadavků, (2) Výběr relevantních ukazatelů na základě studia literatury, (3) Zhodnocení správného výběru ukazatelů, jejichž východiskem bylo využití například dotazníkového šetření nebo jiných kvalitativních metod výzkumu, a nakonec (4) Syntéza výše uvedených bodů postupu.

Massam (in Murgaš, 2012) radí, vybrat si do výzkumu indikátory, které již někdy někdo použil, aby se otevřela možnost porovnat výsledky. Dále je důležité všítat si, jestli se jednotlivé indikátory věnují odlišným dimenzím kvality života nebo zda-li se navzájem potvrzují, respektive vyvracejí. Na jedné straně je možné, zvýšit validitu výzkumu, pokládáním vzájemně se potvrzujících otázek. Na druhé je však důležitá vyváženost, jelikož může způsobit odpuzení respondenta neustálým omíláním podobných dotazů.

Murgaš (2007) upozorňuje, že s množstvím indikátorů zdaleka neroste objektivnost výzkumu, spíše opačně. Huba (2001) a Mezřický (2005) souhlasí s tím, že je potřeba snižovat množství dílčích indikátorů. Mezřický (2005, s. 80) prohlašuje, že je nutné vytvářet spíše rámce indikátorů s vnitřní příčinou souvislostí, jež pomůže propojit environmentální problém s jeho projevy, následky a možnostmi řešení.

V této souvislosti autoři často dávají do rovnosti nebo do posloupnosti kvalitu života a *(trvale) udržitelný rozvoj*. Podle Murgaše (2012) se tento vztah dostal na výsluní okolo roku 2000, kdy bylo shledáno, že jsou velmi špatně evaluovány sociálně-ekonomické aspekty. Tyto dva koncepty mají mnoho společného, podle Murgaše (2012) odmítají spotřebu učinit smyslem lidského života a oba se orientují spíše na nemateriální hodnoty. Lze zde ale objevit i odlišnosti. Van Kamp a kol. (2003) upozorňují, že kvalita života je orientována spíše na současnost, kdežto udržitelný rozvoj na budoucnost. Murgaš (2007) zase vyzdvihuje podstatu životního prostředí v jednotlivých koncepcích, zatímco v kvalitě života je jen jednou z mnoha domén, v trvale udržitelném rozvoji se jedná o elementární skutečnost. Heřmanová (2012b) vyzdvihuje spíše abstraktní charakter trvale udržitelného rozvoje, který se zaměřuje na budoucnost. Jedná se totiž o jakési vize pro život budoucích generací.

K předchozím příbuzným pojmům přidává Heřmanová (2012b) ještě *koncept lidského rozvoje*, který se věnuje spíše budoucnosti právě žijících jednotlivců nebo společenských vrstev, jedná se tedy o možnosti zlepšení životních podmínek jedince (v určité generaci) v dohledné budoucnosti.

2.5 Geografie pojmu kvality života

Podle Murgaše (2012) má geografie a kvalita života dva typy vztahů, jsou jimi (1) postavení konceptu kvality života v geografických vědách a (2) geografický přístup ke studiu kvality života. Podle Touška a kol. (2008) je v rámci zkoumání kvality života nutné definovat nové vize vývoje společnosti. Podle Temelové a kol. (2012) ovlivňují kvalitu života sociálně prostorové procesy.

Posouzení kvality života se vždy vztahuje k určité geograficky vymezené oblasti (van Kamp et al., 2003). Pokaždé, když se někde objeví průzkum kvality života, musí obsahovat také určení místa, k němuž se vztahuje. Je téměř nemožné provádět výzkum kvality života a neuvést, kde byl proveden, jelikož by neměl žádnou vypovídající hodnotu.

Prostorová dimenze se odráží ve velikosti zkoumaného vzorku (Potůček, 2002). Můžeme provádět bádání v malém městě, v provincii nebo okrese, v celém státě nebo dokonce i na kontinentu, podle Heřmanové (2012b) jde tedy o úrovně globální, makroregionální, národní, regionální a mikroregionální či lokální. Zabývá se také problematikou typu dat a jejich získávání a následné validitě v jednotlivých hierarchických úrovních. Dále předesílá možnou problematiku vymezení jednotlivých regionů (zda je vymezit administrativně nebo jako přirozený region, ...). Na *lokální* úrovni je podle autorky možné uskutečňovat analýzu jak objektivní, tak i subjektivní kvality života a jejich vzájemného srovnání. Výzkumy, k nimž může vcelku jednoduše docházet jak prostřednictvím dotazníků, tak i skrze rozhovory, jsou z jejího hlediska vysoce validní a nezkreslené. V *meziregionální* úrovni, jíž představují okresy nebo kraje, dochází podle Heřmanové k průzkumu QOL větších sociálních celků, jelikož je obtížné až nemožné dosáhnout na kvalitu života jednotlivců. Na tomto stupni tedy dochází především k průzkumu objektivní kvality života, jež následně mohou produkuje například mentální mapu oblíbenosti zkoumaných území. Nakonec se zabývá již zmíněnou *makroregionální* úrovní, na které jsou podle ní prováděny výhradně průzkumy objektivní QOL. Zmiňuje také problematiku zkreslených až nepravdivých výsledků, jež vycházejí, jak bylo možné předpokládat, z odlišného chápání nebo různých definic kvality života na rozdílných místech světa s jinou kulturou i jazykem.

Engel a Bergsma (in Vaňurová, Mühlbacher, 2005) k předchozímu rozdělení ještě doplňují *rovinu fyzické existence*, v níž lze podle nich také ještě hovořit o kvalitě života.

Tato rovina se dotýká signifikantního jednání cizích lidí, kde autoři jako příklad uvádějí chůzi před a po ortopedické operaci.

Protože se jedná o kvalitu života lidí, je důležité se zaměřit na oblasti, kde ti lidé žijí. Proto jsou geografové zainteresováni hlavně ve městech. Tedy v místech, kde se soustřeďuje urbánní aktivita (Ira, Andráško, 2007), proto se skoro nemůže jednat o přirozené prostředí. Cílem je, aby konečná data mohla poukázat na bolavá místa a tedy mohla dopomoci k toužené shodě. Heřmanová (2012b, s. 71) k tomu dodává, že „je nepochybné, že člověka a společnost není možné zkoumat odtržené od lidmi obývaného prostoru, ale vždy v historickém a sociálním kontextu. Území vždy představovalo geografický rámec sociálního života.“

Andráško (2008, s. 211) zdůrazňuje zajímavou myšlenku o vztahu fenoménu kvality života a geografie. Jednotlivé pojmy řadí do dvou kapitol, jež nazývá „*Poslání geografie v průzkumu kvality života*“ a „*Poslání průzkumu kvality života v geografii*“. Zde osvětluje dva pohledy na zdánlivě jedno téma. U první zmiňované podkapitoly uvádí, že hlavní rolí geografie je schopnost výzkumníků odlišit prostorovou odlišnost území od kvality života. (Andráško, 2007). Ke druhé vzpomínané podkapitole si Andráško vypůjčuje slova Pacioneho (2003), který tvrdí, že průzkum kvality života leží v jádru humánní geografie. A humánní geografie je subdisciplínou geografie jako celku, z čehož vyplývá, že role výzkumu kvality života v geografii je velmi vysoká a nepostradatelná.

3 Měření kvality života

Měřit kvalitu života není jednoduché, což bylo již dokázáno v předchozích řádcích. Existuje více způsobů, jak se k tomu postavit. Kvalitu života nelze měřit přímo, ale prostřednictvím jejích indikátorů či činitelů (Murgaš, 2012) skrze různé nástroje (dotazníky, testy, pozorování, ...) (Vaďurová, Mühlbacher, 2005). Indikátorem zde chápeme hodnotu, ukazující konečný stav nebo průměr za určité období. Kirby (In Vaďurová, Mühlbacher, 2005, s. 39) upozorňuje, že QOL bývá měřena ze tří pohledů: *jako objektivní měření sociálních ukazatelů, jako subjektivní odhad celkové spokojenosti se životem nebo jako subjektivní odhad spokojenosti s jednotlivými životními oblastmi*. Při zaměření se na osobnost toho, kdo hodnocení provádí budeme schopni kategorie pojmenovat jinak – tedy jako objektivní, subjektivní a smíšené. U objektivního dochází k evaluaci jinou osobou, subjektivní naopak posuzuje ten stejný člověk (Křivohlavý, 2001).

Podle Vaďurové a Mühlbachera (2005, s. 40) se měření provádí na následujících úrovních; *poměrová*, *intervalová* (rozdíly mezi proměnnými jsou měřitelné), *ordinální* (proměnné mohou být řazeny) a *nominální* (proměnné mohou být vyjmenovány). Měření je také evaluováno podle různých hodnotících stupnic *oddělené odpovědi* (př. výborný – průměrný – špatný), *Likertova stupnice* (popisy názorů), *vizuální analogie* (ukotvení škály¹³ slovy pouze v extrémních polohách), *adjektivní* (podobná jako předchozí, avšak obsahuje více slov i mezi extrémními polohami).

Přestože Bianchi (2005) tvrdí, že se kvalita života nedá měřit, jelikož není možné redukovat kvalitu na kvantitu, existuje obrovské množství výzkumů a průzkumů kvality života v jednotlivých dimenzích i doménách a mnoho z nich je dostupných i na internetu. Jedná se o výzkumy v různých částech světa, které se zabývají QOL, ať již jako celkem nebo jen některými doménami, případně jednou z dimenzí. Heřmanová (2012b) například vyzdvihuje jeden probíhající na Novém Zélandu, jenž se jako jeden z mála přibližuje sociálně geografickému zaměření. Ve svém zkoumání se věnuje hlavně objektivním charakteristikám, jako jsou věk nebo etnicita, sekundárně pak bezpečnosti, zdraví a dalším. Dále zdůrazňuje význam osobních webových stránek holandského autora Ruut Veenhovena, jenž se výzkumem kvality zabývá na své domovské univerzitě v Rotterdamu. Pod jeho záštitou také vznikla databáze *World*

---

¹³ „Soubor symbolů nebo číslic, které jsou sestaveny tak, že symboly nebo číslice korespondují s charakteristikami jedince.“ (Vaďurová, Mühlbacher, 2005, s.40)

database of happiness, která funguje jako jakýsi registr významných prací o kvalitě života. Bohužel v něm však nenajdeme ani zástupce z České republiky ani práci zabývající se naším územím. Z těch světových ještě Heřmanová (2012b) uvádí *World's Top 100 Most Livable Cities*, jehož předmětem je zjišťování objektivních podmínek života v mnoha velkých městech světa. Tento průzkum srovnává individuální města podle „míry obyvatelnosti“, tedy podle 39 indikátorů ze všech možných oblastí života lidí a z výsledků pak vytváří pořadí měst. Subjektivní kvalitě života se věnuje organizace *World Values Survey*, která seskupuje nejlepší společenské vědce z celého světa. Ti kladou respondentům v pětiletých intervalech stejné otázky týkající se životní spokojenosti a pocitu štěstí, které následně porovnávají a výsledkem je vývoj životní spokojenosti. Průzkum prováděný pod záštitou Evropské unie, jenž se věnuje subjektivní kvalitě života členských států, se jmenuje *Eurobarometr Evropské komise*. Mnoho výzkumů se zabývá také kvalitou pracovního života jako jednou z velmi významných domén QOL. National Institute for Occupational Safety and health nebo International Labour Society jsou jedny z nejvýraznějších institutů, jež se touto problematikou zabývají.

S výše zmíněnými souvisí i koncept *hrubého národního štěstí* (Gross National Happiness), jež předložil bhútánský král Džigme Singye Wangchuck jako potenciální směřování lidské společnosti. Jeho priorita spočívá v takovém růstu ekonomiky, která zapříčiní šťastnější a spokojenější obyvatelstvo (rozumná umírněnost) (Heřmanová, 2012b).

Co se týče českých a slovenských badatelů vyzdvihuje Heřmanová (2012b) práce Murgaše, jenž se věnuje srovnání krajů Slovenska podle objektivních ukazatelů. V Česku se práce tohoto typu bohužel zatím nenalézají. Lze vyzdvihnout práci průkopníka mezi českými výzkumy veřejného mínění ve zkoumané oblasti jimž je Centrum pro výzkum veřejného mínění v Praze (CVVM). V tomto spojení je dále třeba upozornit na to, že v současné době není přísně oddělován objektivní a subjektivní výzkum, lze totiž objevit posouzení objektivní kvality života a její subjektivní vnímání.

Objektivním výzkumem se zabývali vědci z komise OSN při tříletém testování dvaadvaceti zemí z celého světa, do kterého se zapojila i Česká republika (Potůček, 2002). Zdá se, že k přiřazení České republiky došlo jen z důvodu existence mezinárodních závazků. Je možno tak usoudit proto, že do výzkumu nebyly zapojeny žádné klíčové rezorty. V průzkumu po skončení nepokračuje žádná státní ani nestátní

organizace. Mohli bychom to tedy shrnout jako nezájem občanů ČR, ať už politiků nebo i veřejnosti (Potůček, 2002) poučit se ze získaných dat a zlepšit úroveň života.

3.1 Indikátory

Indikátory neboli činitelé jsou faktory ovlivňující kvalitu života. Podle Jesenského (In Vaďurová, Mühlbacher, 2005) existují jejich dva typy, jimiž jsou vnitřní a vnější. Mezi vnitřní činitele patří především psychický stav, naopak vnějšími jsou podmínky jedincovy existence, tedy sociální status, ekonomická situace a další.

Při vymezování jednotlivých indikátorů pro potřeby výzkumu je důležité formální kritérium jejich selekce, tedy „kvantifikovatelnost, statistická sledovatelnost v delších časových úsecích, požadovaná vypovídací schopnost z hlediska prostorové diferenciaci a neduplicitnost“ (Murgaš, 2012, s. 50). V souvislosti s ukazateli dochází ale k problematičnosti jejich velkého množství, které je nutno redukovat, k čemuž postupem času dochází. Vědci si totiž začínají uvědomovat nesrozumitelnost a chaotičnost způsobenou velkým množstvím indikátorů. Jak uvádí Heřmanová (2012b), slabinou tak velkého počtu ukazatelů je, že nedokáží souhrnně pojmut tento koncept. Podle Murgaše (2012) je možné hodnotit všechny činitele buď jako stejně důležité (čehož je využito v této studii), což může mít za následek dodatečné zkreslení reality a nebo každému dát jiný význam. Druhá možnost je většinou zprostředkována panelem expertů a jejich přisouzením jisté váhy různým indikátorům. Tato volba má pozitivní dopad na přesnou interpretaci reality, ale zahrnuje také velmi složitou matematickou agregaci jednotlivých hodnot.

Předností souhrnných otázek je stručnost. Tu poskytují souborná pojetí životní spokojenosti, morálky a štěstí, jež se zabývají celkovým pocitem svého vlastního života a ne jen jednotlivými hledisky. Jejich nevýhodou však je nedostatečná citlivost (Vaďurová, Mühlbacher, 2005).

Heřmanová (2012b) vymezuje tři typy indikátorů. *Agregované indikátory* představují několik ukazatelů, jež se uvádí ve stejných jednotkách, takže může dojít k jednoduchému součtu nebo rozdílu. *Kompozitní indikátory* sjednocují různé hodnoty v odlišných jednotkách pod jedno numerické vyjádření s reálnými nebo nereálnými jednotkami. Posledními jsou *indexy*, jenž jsou prezentovány bezrozměrnými čísly, u kterých dochází ke shlukování na různými způsoby. Příkladem může být index HDI zmíněný níže. Tyto tři druhy však nejsou všeobecně přijímané a používané. Zatímco u prvních dvou typů není agregace problematická ani nijak výrazně zkreslující, u indexů

je tomu naopak. V jejich případě totiž dochází k transformaci hodnot jednotlivých ukazatelů, přičemž dochází k deformaci výsledků. Transformace může probíhat mnoha způsoby, ve kterých záleží pouze na autorovi interpretace a jeho preferencích. Na konec potom autorka uvádí, že agregované ukazatele mohou být na jedné straně pozitivním, ale na druhé velmi negativním prvkem komentování průzkumu.

Tyto ukazatele jsou později vyžívány jako základní elementy pro tvorbu koncového indexu, z něhož vyplývá řada výhod a nevýhod. Za hlavní slabou stránku je považováno zkreslení závěrečného výsledku, který může způsobit mystifikaci čtenáře. Naopak předností je zřejmost a pochopitelnost pro široké obecnstvo (Heřmanová, 2012b).

3.2 Návrh indikátorů pro výpočet kvality života

Jak uvádí Murgaš (2012) jednotlivé ukazatele lze rozdělit do tří domén (1) *prosperita*, (2) *deprivace* a (3) *humánní kapitál*, podle mého názoru je možné tyto skupiny doplnit o doménu (4) *subjektivního hodnocení*. V doméně (1) *prosperity* jsou zařazeny tři ukazatele vyjadřující míru blahobytu obyvatel Liberce. Jedná se tedy o indikátor „vlastnictví automobilu“, „vlastnictví domu nebo bytu“ a „každoroční zahraniční dovolené“. Skupina (2) *deprivace* znázorňuje ty oblasti lidského života, které jsou nežádoucí, cílem tedy je jejich negativní naplnění. V našem případě je do této skupiny zařazen indikátor „nebezpečí ve městě“, „odloučení od otce/matky vlastních potomků“ a „nezaměstnanost“. Tyto tři indikátory mají dopad jak na ekonomický, tak i psychosociální život. Byla dokázána spousta případů sociální deprivace dětí po odloučení jednoho z rodičů, na něž dopadá jak nepřítomnost vzoru obou pohlaví, tak i psychický stav druhého z rodičů, který „zůstal“. Nezaměstnanost je často zmiňovaným fenoménem dnešní společnosti, jenž zasahuje všechny sociální skupiny, jejich rozpočet i důstojnost. (3) *Humánní kapitál* v sobě shlukuje schopnosti a vlastnosti jedinců, které představují jakýsi rámeček nebo ohraničení jejich životů, v nichž se vše ostatní odehrává. Jako indikátory jsou zde vymezeny „existence dobrých přátel“, „existence vlastních potomků“, „vzdělání“ a „partnerský vztah“. V tomto případě jde o touhu vystihnout rámeček, který má jednatel k dispozici, ve kterém se určitým způsobem chová a jedná, jenž ho svým způsobem omezuje i obohacuje. Doména (4) *subjektivního hodnocení* nakonec shrnuje to, jaký názor má dotazovaný subjekt na okolní prostředí a na sebe samého. Ukazatele jsou tedy následující: „hodnocení vlastní kvality života“, „důvěra v lidi“, „kvalita života v Liberci“.

Heřmanová (2012b) informuje o existenci *mezní hodnoty peněz*. V této souvislosti uvádí skutečnost, že bohatí jsou sice všeobecně spokojenější než chudí, ale pokud dojde ke srovnání kvality života ve vyspělých zemích Evropské unie před deseti lety a dnes, lze pozorovat významný nárůst HDP, zatímco k nárůstu spokojenosti nebo osobní pohody došlo jen minimálně (případně prokazatelně z jiných důvodů než finančních). Byl tedy vytvořen jistý indikátor *mezního užtku bohatství – vanity point*¹⁴, jenž představuje definitivní naplnění svého společenského představení, po jehož překonání zpravidla dojde k jakési změně vlastních preferencí, tedy k upřednostnění sponzorství a charity před spotřebou.

Podle Heřmanové (2012b) je pro výběr indikátorů důležitý hlavně cíl výzkumu a pak také cílová skupina, které je jeho interpretace určena. Existují tři výchozí kategorie percipientů; *odborníci v dané oblasti* (co největší počet indikátorů, velmi precizní zpracování), *státní nebo krajské instituce* (postačí méně ukazatelů), *laická veřejnost* (důraz je kladen hlavně na srozumitelnost).

3.3 Modely kvality života

Existují tři hlavní druhy modelů kvality života: *konceptuální model* (nejjednodušší, specifikující pouze jednotlivé dimenze a vlastnosti kvality života), *konceptuální rámec* (zabývá se vztahy mezi komponenty a indikátory QOL) a *teoretický rámec* (zahrnuje oba předchozí typy, tedy definici prvků, indikátorů, domén a zároveň vztahy mezi nimi) (Heřmanová, 2012b).

Nejvýraznějším a také nejznámějším modelem je v současné době, podle mínění Heřmanové (2012b), *model subjektivní kvality života* (Tab.1) vymezený vědci z Kanadské univerzity v Torontu. Jedná se vícerozměrný model vyjadřující komplexnost pojmu kvality života, jenž se skládá ze tří základních lidských tužeb *být, někam patřit a realizovat se*, kde jsou v každé z nich zachyceny další tři oblasti. Hlavním měřítkem tohoto modelu je subjektivní vnímání jedincova štěstí a životní reality.

Existuje množství dalších modelů, které jsou spíše méně známé než ty předchozí. Jedná se o Kováčův model s velkým množstvím podmínek, model vytvořený pracovníky kanadské armády nebo model čtyř kvalit života, který podle Heřmanové (2012b) zohledňuje i odlišné startovní pozice nebo užitečnost života jedince.

---

¹⁴ Bod (meze) marnivosti

Tabulka 1: Model kvality života Centra pro podporu zdraví univerzity Toronto

BÝT (being) - charakteristika člověka		PATŘÍT NĚKAM (belonging) - propojení s životním prostředím		SEBEREALIZACE (becoming) - postoj k vlastním cílům, naděje a touhy	
Fyzické bytí	Zdraví, hygiena, pohyb, výživa, odívání a celkový vzhled.	Fyzické napojení	Domov, sousedství, komunita, pracoviště (škola).	Praktická realizace	Domácí aktivity, placené zaměstnání, školní a dobrovolné aktivity, péče o zdraví a sociální začleňování.
Psychické bytí	Psychické zdraví, vnímání, cítění, sebepojetí, sebekontrola a sebeúcta.	Sociální napojení	Rodina, důvěrní přátelé, známí, sousedí, spolupracovníci.	Volnočasová realizace	Odpočinkové aktivity, které redukuje stres.
Duchovní bytí	Víra, osobní hodnoty a normy chování.	Komunitní napojení	Přiměřený příjem, zdravotní a sociální služby, pracovní příležitosti, vzdělávací a rekreační aktivity, společenské aktivity.	Růstová realizace	Přizpůsobení se změně, aktivity podporující zachování a rozvoj znalostí a dovedností.

Zdroj: Vlastní úprava a zpracování podle Heřmanová (2012b), citace z The quality of life model, University Toronto

3.4 Index lidského rozvoje (HDI) – Human Development Index

Rozvojový program spojených národů (UNDP) publikuje od roku 1990 svůj vlastní Index lidského rozvoje (dále jen HDI), který sestavil indický nositel Nobelovy ceny Amartya Sen a pákistánský ekonom Mahbub ul Haq (Murgaš, 2012). Ten se skládá ze tří indikátorů – lidské zdraví, úroveň vzdělanosti a hmotná životní úroveň (Hák, 2007). Podle Murgaše (2012) je to prvek, jenž hodnotí kvalitu života v jednotlivých zemích pomocí jednoduchých indikátorů. Má za hlavní úkol možnost porovnání jednotlivých států na základě několika ukazatelů. Výsledná hodnota HDI se pohybuje v rozmezí od nuly do jedné, kde státy, jež se blíží k nule, jsou méně vyspělé a naopak. Země celého světa jsou tedy rozděleny do 4 kategorií podle stupně jejich rozvoje na „země s velmi vysokou úrovní (HDI větší než 0,900), země s vysokou úrovní (HDI mezi 0,800 a

0,899), země se střední úrovní (HDI mezi 0,500 a 0,799) a země s nízkou úrovní rozvinutosti (HDI menší než 0,500)“ (Heřmanová, 2012b, s. 102).

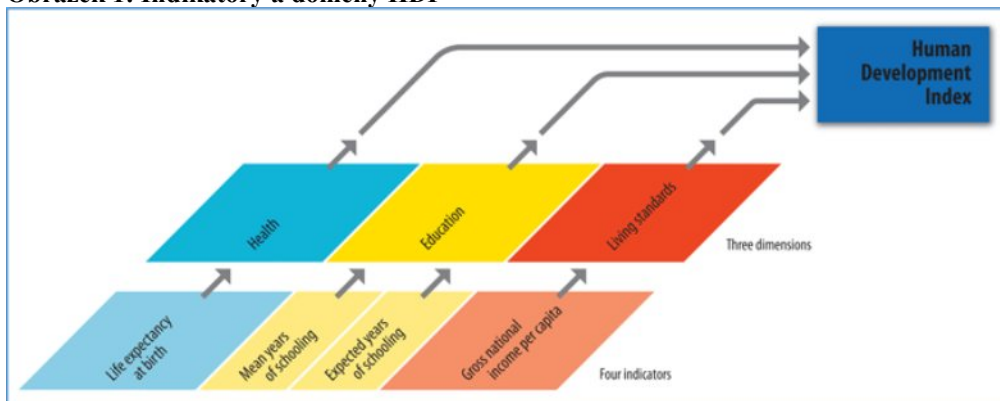
Tabulka 2: Pořadí vybraných zemí světa podle indexu HDI

Pořadí v roce 2011	Země	HDI
1.	Norsko	0,943
2.	Austrálie	0,929
3.	Nizozemsko	0,910
4.	USA	0,910
5.	Nový Zéland	0,908
27.	Česká republika	0,865
35.	Slovensko	0,834
102.	Turkmenistán	0,686

Zdroj: Murgaš (2012), upraveno podle Human Development Reports (UNDP, 2013)

Tento ukazatel byl vyvinut na základě ukazatele HDP, který již nebyl dostatečně směrodatný. HDI v sobě spojuje střední délku života a kvalitu zdravotní péče, přístup ke vzdělání (jaká je předpokládaná a střední délka vzdělávání) a životní úroveň (hrubý národní produkt na obyvatele počítaný v dolarech) (Human Development Report, 2011). Dle Murgaše (2012) vychází z požadavků zformovat funkci pro zjištění dosažené úrovně jednotlivých států a zároveň jejich pozitivnímu ovlivňování.

Obrázek 1: Indikátory a domény HDI

Zdroj: Indices & data (2013)

Ani tento ukazatel však není schopen zahrnout vše, co kvalita života obsahuje, proto byly již od 70. letů zkoumány jiné komplementární indexy. Nakonec byly vybrány tři nejdůležitější, jimiž jsou *Index lidské chudoby* (Human Poverty Index, HPI), *Genderové*

vztahený index rozvoje (Gender Related Development Index, GDI) a *Míra genderového zrovnoprávnění* (Gender Empowerment Measure, GEM). HPI je zkoumán od roku 1997 a zohledňuje například dětskou podvýživu, GDI se zase zabývá nerovnostmi mezi pohlavími (na základě předpokládané délky dožití nebo příjmu) a nakonec GEM pozoruje „možnost účasti žen na ekonomickém a politickém životě society“ (Heřmanová, 2012b, s. 105).

3.5 Příklady dalších používaných indexů

Ve světě existuje velké množství dalších indikátorů, z nichž některé jsou věrohodnější a jiné méně. Pro příklad je nutno zmínit *index globálního hladovění* (Global Hunger Index) nebo *index vnímání korupce* (*Corruption Perception index*). Existuje index, který vydává uznávaný časopis The Economist pojmenovaný Index demokracie (Economist Intelligence Unit's Democracy Index) (Heřmanová, 2012b), jehož výsledky se částečně liší od výsledků HDI, protože vychází z jiných indikátorů. K tématu této práce se nejvíce hodí index World Happiness Report, jenž se zabývá subjektivní kvalitou života a dotazuje se na triviální otázku „Jste šťastní?“. Respondenti odpovídají na škále 0-10 a výsledky jsou velmi překvapivé. Na prvních pěti místech se umisťují Dánsko, Finsko, Norsko, Nizozemsko, Kanada; dále 32. Turkmenistán, 36. Česká republika a 55. Slovensko (Murgaš, 2012). Z předchozího tedy plyne, že je velký rozdíl v objektivní a subjektivní kvalitě života a je tedy znovu potvrzeno, že lidé, jejichž životní úroveň je vysoká musí být nutně šťastní.

K měření kvality života dochází samozřejmě i v České republice, jejichž výsledkem často bývá porovnání kvality života v jednotlivých městech nebo regionech. Ve většině průzkumů docházelo k dominanci Prahy, respektive Středočeského kraje a k propadům Olomouce a Ústí nad Labem, respektive Moravskoslezského a Ústeckého kraje (Mederly et al., 2004). Je nutné ale podotknout, že na českém a slovenském území se zatím nachází relativně malé množství průzkumů ať už objektivních či subjektivních, proto mohou být výsledky jednotvárné (Heřmanová, 2012b).

4 Osobní dimenze kvality života

Podle Murgaše (2012) chápeme osobní dimenzi kvality života jako subjektivně vnímanou skutečnost toho, jak prožíváme vlastní život. Tvoří ji několik domén například duchovní a psychologická. Klíčový předpoklad osobní dimenze je pravděpodobně to, že člověk může být šťastný jen tehdy, když je spokojený sám se sebou, což je výrok i Csikszentmihalyiho i Lao'c. Jedná se o to, že lidské štěstí nezávisí na tom, co se děje okolo člověka, ale jak to onen subjekt vnímá a jak se k tomu staví. Heřmanová (2012b) zase upozorňuje na to, že průzkumy tvořené například Marešem (2006) vyzdvihují, že výpovědi o realitě (známé např. ze SLDB¹⁵) často skutečnosti neodpovídají.

Murgaš (2012) konstatuje, že je možné měřit zlepšení kvality života jedince podle toho, jak blízko se člověk dostane k naplnění svých tužeb a cílů. Podle Csikszentmihalyie (in Murgaš, 2012, s. 35) existují dvě strategie, jak dosáhnout zlepšení kvality života: (1) úsilí o změnu vnějších podmínek tak, aby odpovídaly našim cílům, (2) změna způsobu vnímání tak, aby vnější podmínky více odpovídaly našim cílům. Podle něj není pro kvalitu života důležité, jak nás vnímají ostatní, ale jak se vnímáme my sami. V dnešní době je velký problém s tím, že současná společnost vnímá spoustu věcí jako samozřejmost a nepřipouští nic, co by ji přesahovalo. Často proto dochází ke skepsi a k depresím, jejichž východiskem by mohl být návrat k tradici a náboženství, tedy přesažením tohoto světa a orientací do svého nitra.

---

¹⁵ Sčítání lidu, domů a bytů

5 Prostorová dimenze kvality života

Tato dimenze by měla být opakem nebo doplňkem k dimenzi osobní, tedy subjektivní. Jedná se o jakési vnější podmínky, jenž působí na jedince a ovlivňují jeho chování a myšlení. Podle Murgaše (2012) jsou tyto podmínky stálé a mění se jen při změnách trendů. Tato dimenze je velmi oblíbená u politiků, jež jí často zmiňují ve svých programech. Jedná se totiž o velmi zajímavé téma, na které se voliči celkem lehce „chytí“. Je favorizována také v médiích, která prezentují žebříčky měst a regionů podle kvality života jejích obyvatel.

Tato dimenze je ovlivňována dvěma dispozicemi a to endogenními a exogenními. Endogenními je míněna poloha, humánní kapitál, znalostní a kreativní společnost a regionální konkurenceschopnost a exogenní vyjadřuje civilizační destrukce, globalizace a konkurence jiných regionů (Murgaš, 2012).

Heřmanová (2012b) definuje objektivní (prostorovou) kvalitu života jako spojení měřitelných *životních podmínek* a dosaženou *životní úroveň* člověka. Mezi elementární životní úroveň patří například průměrná mzda, dostupnost zdravotní péče a vzdělání, možnost uplatnění na trhu práce atd... Naopak životní úroveň se stanovuje jako míra materiálního bohatství. Dále autorka uvádí šest nehmotných dimenzí prostoru, které jsou podle ní v něm obsaženy. (1) *Psychologická* je ztotožněna s dojmy, které má jedinec spojeny s určitým místem (např.: pocit domova), (2) *kulturní* představuje architektura daného prostoru, jeho barevnost a tvary, (3) *estetická* prezentuje harmonii a soulad, (4) *přírodní* zastupuje jakousi základnu, do níž je vsazen společenský prostor, (5) *ekonomická* a nakonec (6) *institucionální*, která by měla zabezpečovat fungování celé society.

6 Empirický výzkum kvality života a jeho výsledky

6.1 Cíle

Cílem praktické části práce byl průzkum subjektivního vnímání vlastní kvality života obyvatel Liberce, tedy popsání skladby vztahů mezi vybranými indikátory QOL (Mederly a kol., 2004). Proto byl vytvořen krátký dotazník čítající dvaadvacet otázek, jež se lehce dotýkají různých determinantů, které ovlivňují (nebo mohou ovlivňovat) subjektivní pocit životní spokojenosti.

Výzkum byl založen na předpokladu, že existují určité vztahy mezi objektivními skutečnostmi jednotlivců a jejich subjektivním vnímáním spokojenosti. Tedy ukazatele jako jsou věk, pohlaví, existence potomků nebo dobrých přátel, mají nějaký vliv na celkové vnímání osobní pohody (Heřmanová, 2012). V publikaci Mederly a kol. (2004, s. 7) je tento přístup shrnut do několika bodů; jedná se o (1) *kvantitativní přístup* (snaha o přesnou kvantifikaci získaných faktů a jejich precizní analýzu), (2) *hypoteticko – deduktivní přístup* (pokus o stanovení a ověření hypotéz o ukazatelích kvality života) a nakonec (3) *empirický a observační přístup*.

6.2 Metodika výzkumu

Celý výzkum probíhal v období říjen 2012 až únor 2013 převážně na náměstí Edvarda Beneše v Liberci a v obchodním centru Forum Liberec. Respondenti byli vybíráni podle požadavku co nejrovnoměrnějšího zastoupení mužů a žen a věkového rozložení kopírující rozložení obyvatel Liberce. Metodikou průzkumu byli dotazníky s dvaadvaceti strukturovanými otázkami, z čehož čtyři se týkaly identifikace dotazovaného tedy tazání se na věk, pohlaví, vzdělání a bydliště (zda se jeho trvalé bydliště nachází v Liberci nebo mimo něj). Další dotazy se věnovali životu v Liberci, jeho kvalitám, bezpečnosti nebo zdravotním podmínkám, také finanční situaci a pracovním podmínkám. Ekonomická situace není zjišťována přímo, dotazem na příjmy, ale oklikou přes všeobecně uznávané indikátory bohatství, jimiž jsou vlastnictví automobilu, střechy nad hlavou a absolvování zahraniční dovolené. Do průzkumu byli zahrnuti jen osoby starší osmnácti let, s trvalým nebo přechodným bydlištěm v Liberci (důležité bylo, aby ten daný respondent trávil většinu svého času v Liberci, a tedy byl kvalifikovaný na to posoudit tamní život) (Heřmanová, 2012).

Tabulka 3: Přehled typologie účastníků výzkumu

ÚČASTNÍČÍ VÝZKUMU	
<i>Pohlaví</i>	
žena	49%
muž	51%
<i>Věk</i>	
18 - 26	23%
27 - 35	20%
35 - 50	37%
51 - 65	14%
66+	6%
<i>Vzdělání</i>	
základní	0%
středoškolské bez maturity	26%
středoškolské s maturitou	55%
vysokoškolské	17%
3. stupeň VŠ	2%
<i>Bydliště</i>	
v Liberci	77%
mimo Liberec	23%

Zdroj: autor

6.3 Vybrané výsledky

Výzkumu se zúčastnilo (Tab.3) na třicet pět kvalifikovaných respondentů z toho osmnáct (tedy 51%) mužů a sedmnáct (49%) žen, kteří byli ochotni podělit se o subjektivní pocity a vnímání vlastního života. Věkové kategorie byly rozděleny do pěti skupin, 18 – 26 let, 27 – 35 let, 36 – 50 let, 51 – 65 let a 66 a více, přičemž v průzkumu jsou zastoupeny všechny. V nejmladší bylo zaznamenáno osm respondentů, což v relativních počtech představuje 23% dotazovaných, v další sedm (20%), v prostřední potom nejvíce a to 13 (37%) tázaných, v předposlední kategorii bylo zaznamenáno 5 (14%) a v poslední 3 (6%) respondenti. Vzdelanostní struktura byla dělena rovněž do pěti částí, v nichž v první (základní vzdělání) a v poslední (třetí stupeň vysokého školství) se nachází zanedbatelné množství, tedy nula a jeden hlas, kdežto nejvýznamnější skupinou se staly středoškoláci s maturitou s devatenácti zástupci tedy více než polovina dotazovaných, potom ti bez maturity s devíti (tedy 26%) a vysokoškoláci se šesti (17%) zástupci. Trvalého bydliště má většina (77%) zkoumaných osob v Liberci, zbytek zde bydlí jen přechodně. Z výše napsaného tedy vyplývá, že prototypem respondentů je muž mezi třiceti šesti a padesáti lety s středoškolským vzděláním zakončeným maturitou bydlící v Liberci.

Tabulka 4: Spokojenost se životem v Liberci

SPOKOJENOST SE ŽIVOTEM V LIBERCI	
<i>Zcela spokojen</i>	17%
<i>Převážně spokojen</i>	51%
<i>V něčem spokojen, v něčem nespokojen</i>	32%
<i>Převážně nespokojen</i>	0%
<i>Zcela nespokojen</i>	0%

Zdroj: autor

V druhé části se výzkum věnuje životu v Liberci a jeho subjektivnímu hodnocení. První otázka se dotazuje na spokojenost se životem v Liberci, jež dopadla pro toto krajské město velmi pozitivně, protože žádná zaznamenaná odpověď nebyla záporná a šest procent bylo dokonce naprosto kladných (tzn. odpověď: zcela spokojen). Více než polovina respondentů odpověděla, že je převážně spokojena a dvaatřicet procent je v něčem spokojených a v něčem ne.

Další dotaz se věnuje partnerskému životu, jeho druhu a spokojenosti či nespokojenosti s ním. Velká většina představující 80% respondentů žije ve vztahu, z nich čtyřiašedesát procent v manželství a zbytek v partnerství (Tab.5). Při dotazování na kvalitu vztahu byla opět nabídnuta pentylová skupina, ve které nejnižší kvalitu vztahu (odpověď: zcela nešťastní) nikdo neuvádí, a celkem nešťastní pouze jeden respondent. Většina z dotazovaných se naopak přiklání k odpovědi celkem šťastní a to celých šestačtyřicet procent. Při vyčlenění partnerství a svazků manželských vyplyne konkrétnější definice kvality svazku. V tabulce 6 je transparentní, že lidé v partnerství jsou o něco málo šťastnější než jednotlivci v manželství.

Tabulka 5: Existence a druh partnerského života

DLOUHODOBÝ PARTNERSKÝ VZTAH			
<i>Ano</i>	80%	<i>Chození</i>	0%
		<i>Partnerství</i>	36%
<i>Ne</i>	20%	<i>Manželství</i>	64%

Zdroj: Autor

Tabulka 6: Spokojenost v partnerství při porovnání manželského svazku a partnerství

SPOKOJENOST VE VZTAHU		
Pentylová stupnice	<i>Partnerství</i>	<i>Manželství</i>
<i>zcela šťastní</i>	33%	33%
<i>celkem šťastní</i>	59%	39%
<i>průměr</i>	8%	17%
<i>celkem nešťastní</i>	0%	6%
<i>zcela nešťastní</i>	0%	0%

Zdroj: Autor

S předchozím dotazem koreluje otázka po existenci potomků, na kterou více než sedmdesát procent respondentů odpovědělo kladně a zbytek uvedl, že děti má v plánu. Na toto navazuje ještě podobná otázka na soužití s druhým rodičem, na níž 64% odpovědělo kladně a zbytek záporně. Zde se objevila jedna výjimka, v podobě respondentky vdovy, tudíž nedobrovolného odloučení od manžela.

Následující otázka se ptá po subjektivním pocitu zdraví, tedy nezáleží na tom, kdo kolik má nemocí a jak závažných, ale jak se sám cítí. V tomto případě měli dotazovaní na výběr ze tří odpovědí tedy plně zdravý, s lehčími problémy nebo s těžšími problémy. Mezi nejčastěji se vyskytujícími reakcemi byly první dvě „optimističtější“ varianty a pouze 8% se vyslovalo pro poslední verzi.

Otázka po existenci zaměstnání zahrnovala tři možné repliky mám práci, nemám a nebo jsem důchodce. Kladná odpověď pak ještě zahrnovala výběr mateřská dovolená i studium, jelikož bylo usouzeno, že úsilí vyvíjené při těchto činnostech je srovnatelné s pracovní námahou. Podle očekávání se většina respondentů přiklonila hned k první odpovědi, pouze tři procenta k nezaměstnaným a 14% k odpovědi „jsem důchodce“.

Na tuto pak navazoval dotaz po kvalitě vztahů na pracovišti, ke které se nevyjádřilo všech třiaosmdesát procent tázaných, jelikož někteří z nich (10%) uvedli, že pracují doma. Odpovědi byly vyjadřovány na škále od nuly do deseti, kde vyšší číslo představuje i lepší poměry. Nejnižším číslo, jež bylo uvedeno, bylo sedm a navíc ho uvedl jen jeden dotazovaný. Z tohoto malého vzorku lidí se zdá, že v Liberci jsou vztahy v zaměstnání velmi dobré, protože všichni ostatní vybírali osm až deset, což je podle mého názoru pozitivní zjištění.

Tabulka 7: Existence zaměstnání a vztahy na pracovišti

ZAMĚSTNÁNÍ		VZTAHY V ZAMĚSTNÁNÍ (hodnocení 1 - 10, kde 10 znamená nejlepší vztahy)	
Ano	83%	10	32%
		9	44%
		8	20%
		7	4%
Ne	3%	6	0%
Důchodce	14%	5, 4, 3, 2, 1	0%

Zdroj: Autor

Další otázka se zabývá důvěrou v ostatní lidi, která byla evaluována opět pentylovou řadou, ale její výsledky jsou již méně příznivé. Nejlepší ani nejhorší varianta nebyla

vybrána ani jednou, za to varianta většinou důvěřuji byla volba třiačtyřiceti procent respondentů, odpověď v něčem důvěřuji a v něčem ne se objevovala u 40% a mírně záporná reakce většinou nedůvěřuji se vyskytla u sedmnácti procent.

Naopak dotaz na dobré přátele, jenž měl představovat jakousi schopnost člověka podělit se o své radosti i strasti, a také schopnost naslouchat, dopadl velmi pozitivně. Celých čtyřidevadesát procent uvedlo, že má dobré přátele (případně dobrého přítele), kterému se může se vším svěřit.

Následující čtyři otázky korespondují s vyjádřením finanční situace jednotlivce, jsou to: „Bydlíte v domě nebo v bytě?, Vlastníte jej?, Máte auto?, Jezdíte alespoň jednou ročně na zahraniční dovolenou?“. Všechny mohou nastínit, jestli je respondent v dobré finanční situaci a nebo se právě nachází v ekonomické tísní. Zároveň však mohou být matoucí. U některých lidí vlastnicích jinak dostatečné finanční prostředky může existovat například averze k automobilům z ekologického nebo bezpečnostního hlediska (...) a jejich výpověď bude tvrdit přesný opak než u osob, jež vlastní automobil sotva vykonávající službu, kde vypovídající schopnost jejich odpovědi bude v naprostém protikladu. Proto je těchto otázek několik, aby byla možnost vzájemného potvrzení nebo vyvrácení. V obydlí o něco převažuje byt nad domem, konkrétně o pětadvacet procent. U doplňujícího dotazu na vlastnictví jednoho či druhého, jsou odpovědi téměř vyrovnané. Při porovnání vlastnictví domu a bytu nejvíce respondentů žije ve vlastním bytě, celých sedmatřicet procent, šestadvacet procent setrvává v bytě pronajatém. Téměř stejné množství okolo dvaceti procent se dělí mezi obyvatele vlastních a pronajatých domů. Ve stejném poměru jako bydlení v domě nebo v bytě je i vlastnictví automobilu, tedy šedesát ku čtyřiceti ve prospěch kladné odpovědi. Na dovolené potom jezdí padesát procent respondentů a padesát ne. Při zaměření se na poměr vlastnictví domu nebo bytu (viz Tabulka 8) je zřetelná převaha vlastníků bytu a naopak nejméně bydlí v pronajatém domě. Co se týče vztahu vlastnictví automobilu a zahraničních dovolených, majorita respondentů vlastní auto, ale na dovolené nejedí, kdežto minorita nevlastní auto a ani se nevypravuje na dovolenou.

Tabulka 8: Finanční situace respondentů

FINANČNÍ SITUACE					
Vlastnictví	Dům	Byt	Dovolená	Automobil	
				Ano	Ne
Vlastní	20%	37%	Ano	32%	17%
V pronájmu	17%	26%	Ne	37%	14%

Zdroj: Autor

Předposlední dotaz se věnuje pocitu bezpečnosti obyvatel Liberce, na který byla nabídnuta opět pentylová stupnice odpovědí. Zde se vyskytuje sedmnáct procent odpovědí zcela bezpečně, jednapadesát procent respondentů zvolilo volbu celkem bezpečně, devětadvacet procent upřednostnilo odpověď průměrně a jen tři procenta se přiklonila k výběru celkem nebezpečně (viz tabulka 9).

Tabulka 9: Subjektivně vnímaný počet bezpečí

POCIT BEZPEČÍ	
Odpověď	<i>Množství respondentů</i>
<i>Zcela bezpečně</i>	17%
<i>Celkem bezpečně</i>	51%
<i>Průměrně</i>	29%
<i>Celkem nebezpečně</i>	3%
<i>Zcela nebezpečně</i>	0%

Zdroj: Autor

A poslední otázka se konečně zabývá celkovou kvalitou života jedince po souhrnu všech jeho kladů a záporů. V odpovědích byla nabídnuta škála od nuly do deseti stejně jako již u jedné z předchozích dotazů, přičemž respondenty byla využita jen škála od čtyř do deseti. Největší množství respondentů, přesněji třicet jedna procent, se přiklonilo k ohodnocení číslem osm, přibližně dvacet procent zvolilo možnost devět a sedm, okolo sedmi procent zase vybralo volbu deset, šest a čtyři a pro pětku se rozhodlo jedenáct procent dotazovaných (viz tabulka 10).

Tabulka 10: Subjektivně vnímaná kvalita života

SUBJEKTIVNĚ VNÍMANÁ KVALITA ŽIVOTA (hodnocení na stupnici 1 - 10, kde 10 znamená nejlepší kvalitu života)	
Stupnice 1 - 10	<i>Množství respondentů</i>
10	6%
9	20%
8	31%
7	17%
6	9%
5	11%
4	6%
3, 2, 1	0%

Zdroj: Autor

6.4 Verifikace popř. falzifikace hypotéz

První předpoklad zněl, že muži jsou skeptičtější, a tedy hodnotí svou kvalitu života jako nižší. Ukázalo se však, že mezi muži a ženami je rozdíl jen nepatrné čtyři desetiny, tedy průměrná QOL u mužů byla 7,2, kdežto u žen 7,6. Obě pohlaví hodnotí svůj život téměř stejně, rozdíl může být nalezen ve volbě absolutních čísel, kde příslušníci silného pohlaví volili dvakrát čtyřku a ani jednou nejvyšší číslo, kdežto ženy se ani jednou nepřiklonili ke čtyřce, naopak dvakrát k desítce. Tato hypotéza tedy nebyla chybná, ale ani správná, mezi oběma pohlavími nebyl nalezen signifikantní rozdíl (viz tabulka 11).

Hypotéza o vyšší spokojenosti jedinců v produktivním věku, tedy mezi dvaceti sedmi a padesáti lety se potvrdila s tím, že ještě o něco spokojenější jsou lidé mezi sedmadvaceti a pětatřiceti lety. Naopak nejnižší kvalitu života uvádí lidé ve věku mezi osmnácti a šestadvaceti a zároveň starší šedesáti šesti let.

Předpoklad porovnávající kvalitu života se vzděláním částečně nemohl být hodnocen, jelikož ve třetím stupni vysokoškolského vzdělání byl k dispozici pouze jeden respondent. V ostatních bodech byla hypotéza verifikována, tedy lidé s vysokoškolským vzděláním považují svůj život za kvalitnější než lidé se středoškolským. Podle provedeného průzkumu nemá maturita vliv na spokojenost jedinců.

Tabulka 11: Hodnocení vlastní kvality života rozdělené podle vybraných charakteristik respondentů

KVALITA ŽIVOTA = QOL (průměrná čísla vypovídající o kvalitě života respondentů jsou volena na stupnici od 1 do 10)			
<i>Pohlaví</i>	<i>QOL</i>	<i>Bydliště</i>	<i>QOL</i>
<i>Muž</i>	7,2	<i>V Liberci</i>	7,3
<i>Žena</i>	7,6	<i>Mimo Liberec</i>	7,6

Zdroj: Autor

Tabulka 12: Hodnocení vlastní kvality života rozdělené podle vybraných charakteristik respondentů

KVALITA ŽIVOTA = QOL (průměrná čísla vypovídající o kvalitě života respondentů jsou volena na stupnici od 1 do 10)			
<i>Věk</i>	<i>QOL</i>	<i>Vzdělání</i>	<i>QOL</i>
<i>18 - 26</i>	6,7	<i>ZŠ</i>	žádná odpověď
<i>27 - 35</i>	8	<i>SŠ s maturitou</i>	7,1
<i>36 - 50</i>	7,8	<i>SŠ bez maturity</i>	7,1
<i>51 - 65</i>	7	<i>VŠ</i>	8,7
<i>66+</i>	6,7	<i>3.stupeň VŠ</i>	8

Zdroj: Autor

Další hypotéza se týkala partnerských vztahů a kvality života, tedy kvalitnější život prožívají lidé nacházející se v jakémkoli partnerském vztahu. Tato hypotéza byla potvrzena, avšak ne s velkým rozdílem. U zadaných bylo průměrné hodnocení jejich QOL 7,5, kdežto u svobodných 7. Je třeba ještě podotknout, že se v průzkumu nacházelo pouze dvacet procent nezadaných.

S předchozím souvisí i předpoklad spokojenějšího života šťastnějších párů, který byl však potvrzen jen částečně. Jednotlivci, kteří hodnotili svůj partnerský život jako celkem šťastný (tedy ne zcela šťastný) uvedli kvalitu svého života na stupeň 8, zcela šťastný partnerský život však koresponduje s hodnotou o něco nižší, tedy 7,6. Naopak respondenti, jež považují svůj vztah za průměrně spokojený potvrzují hypotézu s výsledkem 5,8 jako hodnocení kvality svého života (viz tabulka 13).

Tabulka 13: Hodnocení vlastní kvality života podle uvedených charakteristik

KVALITA ŽIVOTA = QOL (průměrná čísla vypovídající o kvalitě života respondentů jsou volena na stupnici od 1 do 10)			
<i>Partnerský vztah</i>	<i>QOL</i>	<i>Spokojenost ve vztahu</i>	<i>QOL</i>
<i>Ano</i>	<i>7,5</i>	<i>Zcela šťastni</i>	<i>7,6</i>
		<i>Celkem šťastni</i>	<i>8</i>
		<i>Průměr</i>	<i>5,8</i>
		<i>Celkem nešťastni</i>	<i>8</i>
<i>Ne</i>	<i>7</i>	<i>Zcela nešťastni</i>	<i>bez odpovědi</i>

Zdroj: autor

Vnímaný zdravotní stav se ukazuje být signifikantní pro spokojenost s vlastním životem. Výsledky ukazují, že osoby cítící se plně zdravé hodnotí QOL průměrným číslem 7,9, což je o osm desetin vyšší než u osob s lehkými problémy a o jedna celá dvě desetiny lepší výsledek než pro jedince s těžšími zdravotními obtížemi. Je nutné podotknout, že otázka se týkala hlavně pocitu, který mají jednotlivci o svém zdravotním stavu a ne lékařského posudku, tudíž bylo u této otázky důležité, jak člověk sám sebe vnímá (viz tabulka 14).

Aby mohla být další hypotéza hodnocena, musí dojít ke sloučení odpovědi bez zaměstnání a důchodce, což může zkreslit výsledky. Bohužel ale odpověď bez zaměstnání zvolil pouze jeden respondent, nemohli by být odpovědi směřodonné. Po sjednocení jsou tedy výsledky následující; zaměstnaní jedinci průměrně hodnotí

spokojenost se svým životem číslem 7,9, důchodci 5,5 a jeden nezaměstnaný číslem 9. Za této situace nabyl předpoklad potvrzen, ale vyvrácen, pokud však dojde k avizovanému sjednocení, hypotéza je potvrzena, jelikož jedinci s prací posuzují svůj život o pětadesát setin lépe.

Tabulka 14: Hodnocení kvality života podle vnímání vlastního zdravotního stavu

KVALITA ŽIVOTA = QOL (průměrná čísla vypovídající o kvalitě života respondentů jsou volena na stupnici od 1 do 10)	
<i>Zdravotní stav</i>	<i>QOL</i>
<i>Plně zdravý</i>	7,9
<i>Lehčí problémy</i>	7,1
<i>Těžší problémy</i>	6,1

Zdroj: Autor

V korespondenci s předchozí hypotézou je i předpoklad, že čím lepší pracovní kolektiv, tím spokojenější celkový život. To potvrzeno nebylo, spíše naopak. Při hodnocení vztahů s kolegy používali čísla od sedmičky výše, to znamená, že byl hodnocen veskrze kladně. Nejvyšší kvality života dosahovali respondenti posuzující vztahy na pracovišti číslem osm, tedy 8,6. Lepší pracovní kolektiv obodovaný devítkou a desítkou koreluje se snižující se spokojeností se životem ze 7,6 na 7. Nejhoršího výsledku (šest celých sedm) dosáhly kolektivy oceněné číslem 6,7 (viz tabulka 15).

Tabulka 15: Porovnání kvality života zaměstnaných s nezaměstnanými a kvalita života podle spokojenosti v pracovním kolektivu

KVALITA ŽIVOTA = QOL (průměrná čísla vypovídající o kvalitě života respondentů jsou volena na stupnici od 1 do 10)			
<i>Zaměstnání</i>	<i>QOL</i>	<i>Spokojenost v zaměstnání</i>	<i>QOL</i>
<i>Ano</i>	7,9	10	7
		9	7,6
		8	8,6
<i>Ne</i>	9	7	6,7
<i>Důchodce</i>	5,5	6, 5, 4, 3, 2, 1	žádná odpověď

Zdroj: Autor

Pozn.: Spokojenost v zaměstnání je hodnocena stejnou škálou jako celková kvalita života tedy od 1 do 10, kdy v hodnocení spokojenosti v zaměstnání byli voleni jen uvedené čísla 7 – 10.

Bylo předpokládáno, že lidé s potomky žijí spokojenější život, což se ukázalo nepravdivé. Jedinci s vlastními dětmi hodnotí svou kvalitu života průměrným číslem

7,5, kdežto ti bezdětní o osm desetin lépe. Tento stav může být ovlivněn pocitem beznaděje při výchově nebo naopak velkými plány s dětmi, které ještě nejsou na světě. Soužití s otcem či matkou potomků není signifikantní vzhledem k vnímání vlastní kvality života. V tabulce 16 je zřejmé, že rozdíl je jen nepatrný.

Tabulka 16: Kvalita života v korelaci s existencí potomků

KVALITA ŽIVOTA = QOL (průměrná čísla vypovídající o kvalitě života respondentů jsou volena na stupnici od 1 do 10)			
<i>Potomci</i>	<i>QOL</i>	<i>Soužití s otcem/matkou dětí</i>	<i>QOL</i>
<i>Ano</i>	7,5	<i>Ano</i>	7,7
<i>Ne</i>	8,3	<i>Ne</i>	7,6

Zdroj: Autor

Další hypotéza předpokládala kvalitnější život u lidí s existencí dobrých přátel než u jedinců bez nich. Dotazník však vyplnili jen dva respondenti bez dobrých kamarádů. Předpoklad byl tedy potvrzen, jedinci s přáteli ocenili svůj život na 7,5 z desetistupňové škály, kdežto ti bez nich jen na 5,5, bohužel ale není možné ho považovat za signifikantní.

Poslední domněnka se týká finanční situace jedinců a její „nesouvislosti“ s kvalitou života. Tato hypotéza je rozdělena do několika částí na typ bydlení a jeho vlastnictví, existence automobilu v rodině a návštěva zahraniční dovolené nejméně jednou ročně. Dotazovaní v první části předpoklad potvrzují, lidé bydlící v bytě uvádí průměrnou spokojenost se životem 7,65, což je o pětasedesát setin více než u respondentů obývajících domy. Byt pro naše potřeby představuje nižší finanční zabezpečení. Také vlastnictví jednoho či druhého nahrává pravdivosti výše uvedené domněnky, tedy lidé, jejichž majetkem je dům či byt, jsou o pět desetin nešťastnější než ti druzí, kteří definují svou kvalitu života číslem 7,7. Při zaměření se na kombinaci vlastnictví domu a bytu, resp. jejich absenci je potvrzení o něco složitější. Průzkum tedy dopadl následovně; nejkvalitnější život žijí podle vlastních slov lidé v bytě v pronájmu, naopak nejmenší kvalitu přiznávají respondenti bydlící v pronajatém domě, což stanovené hypotéze částečně odporuje. Výsledek druhé otázky také hypotézu vyvrací, tedy spokojenější jsou lidé s automobilem, jež uvedli průměrně číslo 7,7 než bez něj s hodnocením o sedm desetin nižším. Při spojení obývaní bytu nebo domu s vlastnictvím automobilu vyplne z toho několik výsledků, které není možno zahrnout, jelikož se k nim vyjádřila pouze

malá část (tedy jeden nebo dva) respondentů, těmi jsou respondenti, jež bydlí v domě ale nemají auto a ti nevlastní ani dům ani automobil. V ostatních skupinách, jimiž jsou osoby vlastníci dům i automobil, ti s domem v pronájmu ale s vlastním automobilem, další s autem i bez bývající vlastní byt, a nakonec dotazovaní bez automobilu v pronajatém bytě se odpovědi pohybovali mezi hodnotami 7,2 a 7,8 bez značných rozdílů. Jediný výkyv byl zaznamenán u jedinců s autem, ale v pronajatém bytě, kteří označovali svou kvalitu života průměrným číslem 8,8. Posledním dílem, který se zabývá finanční situací je dotaz na existenci každoroční zahraniční dovolené. Výsledek vyvracející hypotézu zní, lidé účastníci se zahraničních dovolených hodnotí svou kvalitu života o jedno číslo výše (tedy 7,9) než jedinci, kteří nevyjíždějí vůbec nebo ne tak často. Shrnutí předchozích tří ukazatelů finanční situace respondentů dokazuje opačný trend, než ten, jenž se objevuje ve většině jiných výzkumů. Z tohoto je možno vyvodit, že kvalita života závisí na finančních prostředcích jedince. Také je ale možné tvrdit, že průzkum nezkoumal dostatečný počet dotazovaných a navíc vybrané identifikátory nemuseli být dostatečně signifikantní, a tudíž nedokazují vyvrácení předpokladu (tabulky 17, 18).

Tabulky 17, 18: Kvalita života podle majetnosti jedinců

KVALITA ŽIVOTA = QOL (průměrná čísla vypovídající o kvalitě života respondentů jsou volena na stupnici od 1 do 10)				
<i>Automobil</i>	<i>Vlastní dům</i>	<i>Vlastní byt</i>	<i>Pronajatý dům</i>	<i>Pronajatý byt</i>
<i>Ano</i>	7,7	7,6	7,5	8,8
<i>Ne</i>	4	7,8	5,5	7,2

KVALITA ŽIVOTA = QOL (průměrná čísla vypovídající o kvalitě života respondentů jsou volena na stupnici od 1 do 10)	
<i>Zahraniční dovolená</i>	<i>QOL</i>
<i>Ano</i>	7,9
<i>Ne</i>	6,9

Zdroj: Autor

Hypotéza spojující vztah kvality života a pocitu bezpečí respondentů byla jednoznačně potvrzena. Jedinci vnímající svou bezpečnost v Liberci jako bezchybnou (volba zcela bezpečně) průměrně hodnotí svou kvalitu života číslem devět. Lidé, jež se

cítí celkem bezpečně považují svou spokojenost o 1,4 bodu nižší. Osoby, které se necítily ani v bezpečí ani v nebezpečí evaluují QOL číslem 6,4 a ti s hodnocením celkem nebezpečně dokonce číslem 5. Nejslabší pocit bezpečí, tedy odpověď zcela nebezpečně nebyla vybrána ani jednou, tudíž není možné ji do hodnocení zahrnout (tabulka 19).

Tabulka 19: Pocit bezpečí a kvalita života

KVALITA ŽIVOTA = QOL (průměrná čísla vypovídající o kvalitě života respondentů jsou volena na stupnici od 1 do 10)	
Pocit bezpečí	QOL
<i>Zcela bezpečně</i>	9
<i>Celkem bezpečně</i>	7,6
<i>Průměrně</i>	6,4
<i>Celkem nebezpečně</i>	5
<i>Zcela nebezpečně</i>	bez odpovědi

Zdroj: Autor

6.5 Shrnutí empirické části

Některé z hypotéz se nepotvrdily, přestože téměř ve všech evropských i světových výzkumech jsou potvrzovány. Odchytky jsou nejspíše způsobeny opravdu malým vzorkem respondentů, nevyváženým poměrem dotazovaných, z hlediska věku nebo vzdělání a možná také nesprávně položenými otázkami.

Co se týče chybných nebo nepřesných otázek v dotazníku, jedná se například o dotaz na dlouhodobý vztah jedince, jenž pokračuje otázkou „Pokud ano, jaký druh vztah to je?“. Při volbě odpovědi „ano, mám dlouhodobý vztah“ je v druhu vztahu možnost chození, což většina respondentů nepovažuje za dlouhodobý vztah, tudíž by podle mého názoru bylo lepší výběr „chození“ nezahrnovat. Dalšími nepřesnými dotazy jsou ještě otázky zabývající se finanční situací jedince, jejíž problematičnost je diskutována i v předchozí podkapitole. Podle mého názoru nejsou v konečné fázi dostatečně signifikantní, a proto mohou výsledná data zkreslovat.

7 Závěr

Pojem kvality života není ještě dokonale probádán, a proto se zdá největším problémem vymezení jeho definice. Tato práce se tedy nezakládá na jediné definici, ale spíše na jejich historickém přehledu. Na tomto podkladu je možné interpretovat proměnu kvality života v čase. Docházelo v něm ke změně preferencí (jakéhosi žebříčku hodnot), kdy zpočátku převažoval důraz na ekonomické faktory, zatímco v současné době můžeme deklarovat přesun k sociologicko-kulturním hodnotám.

S fenoménem kvality života je možné se setkat téměř ve všech oborech, je to tedy pojem interdisciplinární, je zároveň složen z mnoha agregátů, jež mohou být ovlivňovány jejich indikátory, což vyjadřuje jeho vícedimenzionálnost. V postmoderním přístupu mnoho autorů upozorňuje na rozšířený konzumerismus dnešní společnosti, jiní však oponují myšlenkou o relativnosti všeho od definice kvality života až po pravdu, kterou má podle nich každý svou. Dále se práce zabývá postavením geografie ve studiu kvality života, přičemž je zjištěno, že role geografie je nezastupitelná a imanentní.

Měření kvality života není jednoduchou doménou, což také souvisí s neexistencí jediné uznávané definice QOL. Mnoho disciplín, jež tento obor zkoumá, vytváří různé typy průzkumů s odlišnými indikátory a rozdílnými otázkami, které způsobují nemožnost komparace a v některých zmíněných případech i lišící se výsledky.

V práci je také pokus o vymezení některých typů indexů, jež se pokouší dát výzkumu kvality života jednotný ráz a možnost bádání po tendenci vývoje. Tento pokus ale následovala mnoho institucí a úřadů, z čehož plyne, že v dnešní době existuje velké množství více či méně uznávaných indexů.

Lze zde také najít zmínku o prostorové a osobní dimenzi kvality života, jež je v následné praktické části několikrát zmiňována. Jedná se o názvy dimenzí, jež jsou většinou autorů uznávané, ale je jisté, že v mnoha publikacích je vybráno odlišné označení.

Cílem práce bylo nejprve prozkoumat jednotlivé definice zkoumaného pojmu a jeho ukotvení ve studiu geografie. Těchto cílů bylo dosaženo za pomoci řešerše literatury a internetových zdrojů. Dalším cílem potom bylo prozkoumání kvality života stálých nebo dočasných obyvatel Liberce, čehož bylo dosaženo pomocí vlastního dotazníku. V něm bylo čerpáno z odpovědí pětaticeti osob, zastavených buď na náměstí Dr.Edvarda Beneše a nebo u obchodního centra Forum Liberec. Výsledky byly ve

většině případů potvrzením předchozích domněnek, které vyplývaly z informací získaných studiem uvedené literatury.

Z výsledků tedy vyplývá, že subjektivně vnímaná kvalita života obyvatel Liberce je relativně vysoká. Toto lze soudit z absolutního součtu odpovědí na poslední dotaz týkající se kvality života v Liberci, na níž 94% respondentů odpovědělo výběrem čísla z horní poloviny nabízených.

8 Použitá literatura

- ANDRÁŠKO, I. (2009). The role and status of geography in the quality of life research. In *GEODAYS LIBEREC 2008: book of proceedings*. Eds. Poštolka, V., Lipský, Z., Popková, K., Šmída, J., Liberec: Technical University of Liberec, p. 210-215.
- BECK, U. (2011). Krizi jsme nevyužili. Rozhovor Tomáše Lindtnera. *Respekt*, roč.č. 2011, s. 46-51.
- BIANCHI, G. (2005). Dá sa kvalita života merať? *Životné prostredie*, 39, 285-289.
- DRAGOMIRECKÁ, E., ŠKODA, C. (1997). Kvalita života: Vymezení, definice a historický vývoj pojmu v sociální psychiatrii. *Česká a slovenská psychiatrie*, 93, 102-108.
- GIDDENS, A. (1999). *Sociologie*. Praha (Argo).
- GREGORY, D. (2009). *The Dictionary of Human Geography*. Chichester (John Wiley & Sons).
- HEŘMANOVÁ, E. (2012a). Kvalita života a její modely v současném sociálním výzkumu. *Sociológia*, 44, 4, 407-425.
- HEŘMANOVÁ, E. (2012b). *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha (SLON).
- IRA, V., ŠUŠKA, P. (2006). Percepce kvality života v městském prostředí (na příklade mesta Partizánske). *Geografická revue*, 2, 309-332.
- IRA, V., ANDRÁŠKO, I. (2007). Kvalita života z pohledu humánní geografie. *Geografický časopis*, 59, 159-179.
- KAMP, I. van, LEIDELMEIER, K., MARSMAN, G., De HOLLANDER, A. (2003). Urban Environmental quality and human well-being. Towards conceptual framework and demarcation of concept, a literature study. *Landscape and urban planning*, 985, 1-14.
- KŘIVOHLAVÝ, J. (2001). *Psychologická pojetí a způsoby zjišťování kvality života*. On line, dostupný na www.volny.cz/j.krivohlavy/clanky/c_kvalita.html, datum přístupu 19.2.2013.

- MAREŠ, J. (2006). Problémy s pojetím pojmu „kvalita života“ a jeho definováním. In Mareš, J. et al. eds. *Kvalita života dětí a dospívajících I*. Brno (MSD), s. 11-28.
- MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. a kol. (1996). *Velký sociologický slovník I*, Praha (Karolinum).
- MEDERLY, P., TOPERCER, J., NOVÁČEK, P. (2004). *Indikátory kvality života a udržitelného rozvoje. Kvalitativní, vícerozměrný a variantní přístup*. Praha (Univerzita Karlova).
- MURGAŠ, F. (2009). Priestorová diferenciácia kvality života na Slovensku. *Geografický časopis*, 61, 2, 121-138.
- MURGAŠ, F. (2011). Znalostná ekonomika, tacitné znalosti, spillovers znalostí a lidský kapitál. In: Löster, T., Langhamrová, J. (eds.) RELIK 2011. Reprodukce lidského kapitálu – vzájemné vazby a souvislosti. Sborník příspěvků. Slaný (MELANDRIUM).
- MURGAŠ, F. (2012). *Prostorová dimenze kvality života*. Liberec (Technická univerzita v Liberci).
- PACIONE, M. (2003). Urban Environmental Quality and Human Wellbeing – a Social Geographical Perspective. *Landscape and Urban Planning*, 65, s. 19-30.
- POTUČEK, M. (2002). *Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku*. Praha (Gutenberg).
- RIFKIN, J. (2005). *Evropský sen*. Praha (Evropský literární klub).
- ŠOLCOVÁ I., KEBZA, V. (2004). Kvalita života v psychologii: osobní pohoda (well-being), její determinanty a prediktory. In Hnilicová, H. (ed.) *Kvalita života*. Kostelec nad Černými lesy (Institut zdravotní politiky a ekonomiky), s. 26-35.
- TEMELOVÁ, J., POSPÍŠILOVÁ, L., OUŘEDNÍČEK, M. (2012). *Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života*. Plzeň (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk).
- TOUŠEK, V., KUNC, J., VYSTOUPIL, J. (2008). *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk).
- VAĐUROVÁ, H., MÜHLPACHR, P. (2005). *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno (Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity).

9 Internetové zdroje

- Indices & data. In: *Human Development Reports* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi/>
- International Human Development Indicators. *UNDP* [online]. 2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://hdrstats.undp.org/en/countries/profiles/TKM.html>
- MURGAŠ, František. Axiologické hľadanie zmyslu kvality života a návrh indikátorov ako jeho výsledok. *Envigogika* [online]. 2007, roč. 2, č. 2 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://www.envigogika.cuni.cz/index.php/cz/inspirace/2007/20072/108-axiologicke-hladanie-zmyslu-kvality-zivota-a-navrh-indikatorov-ako-jeho-vysledok>
- Postindustriální společnost. *Wikipedia* [online]. 2013 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Postindustri%C3%A1ln%C3%AD_spole%C4%8Dnost
- Přátelství znásobuje štěstí a zeslabuje bolest, když se rozdělíme o jedno i druhé. *Azcity.cz* [online]. 2009-2011 [cit. 2013-04-08]. Dostupné z: <http://azcity.cz/joseph-addison/9166/>
- Technical notes. *Human Development Report 2010* [online]. 2011, 215 - 227 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2010_EN_TechNotes_reprint.pdf
- University of Toronto. RENWICK, Dr. Rebecca. *Quality of life* [online]. 1991 [cit. 2013-04-08]. Dostupné z: www.utoronto.ca/qol/concepts.htm
- Zlatý standard. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Zlat%C3%BD_standard

10 Seznam tabulek

Tabulka 1: Model kvality života Centra pro podporu zdraví univerzity Toronto	32
Tabulka 2: Pořadí vybraných zemí světa podle indexu HDI	33
Tabulka 3: Přehled typologie účastníků výzkumu.....	38
Tabulka 4: Spokojenost se životem v Liberci.....	39
Tabulka 5: Existence a druh partnerského života	39
Tabulka 6: Spokojenost v partnerství při porovnání.....	39
Tabulka 7: Existence zaměstnání a vztahy na pracovišti.....	40
Tabulka 8: Finanční situace respondentů.....	41
Tabulka 9: Subjektivně vnímaný počet bezpečí	42
Tabulka 10: Subjektivně vnímaná kvalita života.....	42
Tabulka 11: Hodnocení vlastní kvality života rozdělené podle vybraných charakteristik respondentů.....	43
Tabulka 12: Hodnocení vlastní kvality života rozdělené podle vybraných charakteristik respondentů.....	43
Tabulka 13: Hodnocení vlastní kvality života podle uvedených.....	44
Tabulka 14: Hodnocení kvality života podle vnímání vlastního zdravotního stavu.....	45
Tabulka 15: Porovnání kvality života zaměstnaných s nezaměstnanými a kvalita života podle spokojenosti v pracovním kolektivu	45
Tabulka 16: Kvalita života v korelaci s existencí potomků.....	46
Tabulky 17, 18: Kvalita života podle majetnosti jedinců	47
Tabulka 19: Pocit bezpečí a kvalita života	48

11 Přílohy

11.1 Příloha č. 1: Dotazník subjektivní kvality života v Liberci

1. Pohlaví

- a) muž
- b) žena

2. Věk

- a) 18 – 26
- b) 27 – 35
- c) 36 – 50
- d) 51 – 65
- e) 66 a více

3. Nejvyšší dokončené vzdělání

- a) základní
- b) střední bez maturity
- b) střední s maturitou
- c) vysokoškolské
- d) třetí stupeň vysokoškolského (RNDr., JUDr. Ph.D. apod.)

4. Vaše trvalé bydliště je v :

- a) Liberci
- b) mimo Liberec (v Liberci studuje, dlouhodobě pracuje apod.)

5. Se životem v Liberci jste:

- a) zcela spokojen
- b) převážně spokojen
- c) v něčem spokojen, v něčem nespokojen
- d) převážně nespokojen
- e) zcela nespokojen

6. Máte dlouhodobý vztah? (1 rok a více)

- a) ano
- b) ne

7. Pokud ano, jaký druh vztahu to je?

- a) chození
- b) partnerské soužití
- c) manželství

8. Pokud ano, jste spokojeni v partnerském vztahu?

- a) zcela šťastni
- b) celkem šťastni
- c) průměr
- d) celkem nešťastni
- e) zcela nešťastni

9. Cítíte se zdravý?

- a) plně
- b) lehčí problémy
- c) těžší problémy

10. Máte práci?

- a) ano (student, MD)
- b) ne
- c) důchodce

11. Máte dobré vztahy s kolegy na pracovišti?

Uveďte prosím číslo na škále 0 -10, kde 0 jsou absolutně špatné vztahy s kolegy a 10 jsou absolutně dobré vztahy.

12. Máte děti?

- a) ano
- b) ne

13. Pokud ne, plánujete děti?

- a) ano
- b) ne

14. Pokud ano, žijete s otcem / matkou vašich dětí?

- a) ano
- b) ne

15. Máte důvěru v lidi?

- a) ano, zcela důvěřuji
- b) většinou důvěřuji
- c) v něčem důvěřuji v něčem ne
- d) většinou nedůvěřuji
- b) nedůvěřuji nikomu

16. Máte dobré přátele? (kterým se můžete svěřit)

- a) ano
- b) ne

17. Bydlíte v domě nebo v bytě?

- a) dům
- b) byt

18. Vlastníte jej?

- a) ano
- b) ne

19. Máte auto?

- a) ano
- b) ne

20. Jezdíte aspoň jednou ročně na zahraniční dovolenou?

- a) ano
- b) ne

21. Cítíte se bezpečně?

- a) zcela bezpečně
- b) celkem bezpečně

- c) průměr
- d) celkem nebezpečně
- e) zcela nebezpečně

22. Jak by jste ohodnotili kvalitu vašeho života ?

Uved'te prosím číslo na škále 0 -10, kde 0 je absolutní nespokojenost s vlastním životem a 10 je absolutní spokojenost

---

Děkuji za Váš čas, strávený při vyplňování dotazníku.